

Afgørelser – Reg. nr.: 00888.00

Fredningen vedrører: Rømø

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 22-10-1947

Fredningsnævnet 15-09-1943

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

22/10-1947

U D S K R I F T
af
OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

Aar 1947, den 22. Oktober, afsagde Overfredningsnævnet paa Grundlag af skriftlig og mundtlig Votering følgende

K e n d e l s e

i Sagen Nr. 530 / 42 vedrørende Fredninger paa Rømø.

Den af Fredningsnævnet for Tønder Amtsradsreds den 15. September 1943 afsagte Kendelse er forelagt for Overfredningsnævnet i Henhold til Naturfredningslovens § 19, Stk. 3, hvorhos den er indanket af Statens Jordlovsudvalg, Tønder Amt og de under Kendelsens Lb.Nr. 94 anførte Lødsejere, Landmand Bødser Hansen, Lærer Hartvig Hansen og Fuldmægtig Andreas Hansen.

Overfredningsnævnet har den 11.12. August 1946 besigtiget de fredede Omraader og forhandlet med de i Sagen interesserede Parter. Herunder fremsatte Tønder Amt Anmodning om, at de af Amtets Arealer syd for den projekterede Vej, der ligger vest for anden Klitrækkes Østside, kun maa blive undergivet samme Bestemmelser som de øvrige Arealer vest for anden Klitrækkes Østside. Overfredningsnævnet kan tiltræde dette. Herefter bliver de nævnte, Amtskommunen tilhørende Arealer underkastet Bestemmelsen i Afsnittet "Fredningens Art", 4. Stk. vedrørende Forelæggelse af Bygningstegninger for Nævnet m.v. Statens Jordlovsudvalg frafaldt efter Forhandling sin Anke.

Da det ikke lykkedes at opnaa Forlig om Erstatningen med de ankende Lødsejere, hvorefter Landmand Bødser Hansen nu er afgaaet ved Døden, anmodede man i Henhold til Naturfredningslovens § 20 Taksationskommissionen om at ville fastsætte den disse tilkommende Erstatning. Taksationskommissionen har herefter stadfæstet den af Nævnet tilkendte Erstatning 389,59 Kr.

Under Sagens Behandling har Overfredningsnævnet meddelt Tilladelse til Anlæggelse af en Skydebane delvis over de fredede Omraader i Overensstemmelse med et nærmere angivet Projekt.

Endelig har Landmand Frederik Hansen, Tagholm, Lb.Nr.15, ved Forevisning af dokumenteret Udskrift af Artikelbogen oplyst, at den fredede Del af hans Ejendom Art.Nr. 5 af Kongsmark, har et Areal paa 28,7922 ha og ikke som i Kendelsen anført 26,7922 ha. Da Erstatningen for denne Ejendom er fastsat til 40 Kr. pr.ha., vil Erstatningen herefter være at forhøje med 80 Kr. til 1151,68 Kr., saaledes at det samlede Erstatningsbeløb efter Kendelsen bliver 18.607,43 Kr.

Da Overfredningsnævnet iøvrigt kan tiltræde den af Fredningsnævnet afsagte Kendelse, vil denne være at stadfæste med de af det foranstaaende følgende Ændringer.

T h i b e s t e m m e s :

Den af Fredningsnævnet for Tønder Amtsradsreds den 15. Septem

ber 1943 afsagte Kendelse vedrørende Fredninger paa Rømø stad-
fæstes med de af det foranstaaende følgende Ændringer.

P.O.V.

Poul Andersen.

FREDNINGSNÆVNET >

157/3-1943

Kort en Reg. 5248

Kendelse

i

Sag angaaende Fredning af Omraader paa Rømø

afsagt den 15. Septb. 1943

af Fredningsnævnet for Tønder Amt

Spørgsmaalet om Fredning af Arealer paa Rømø er ved Skrivelse af 11 Juni 1939 indbragt af Danmarks Naturfredningsforening for Fredningsnævnet for Tønder Amtsraadskreds.

Indstillingen, der er suppleret med Skrivelse af 10. November 1939, er bilagt en Erklæring fra Foreningens naturvidenskabelige Udvalg, hvori der gøres Rede for de Forhold, der med Henblik paa Fuldførelse af den vedtagne Dæmning fra Fastlandet til Rømø motiverer en Fredning saavel ud fra landskabeligt-æstetiske Synspunkter som af naturvidenskabelige Grunde, og hvori Foreningens Forslag til Fredning er udformet.

Forslaget paaviser først som karakteristiske Elementer i Rømøs Landskab de Nord—Syd gaaende Zoner med forskelligartet geologisk Historie, Topografi og Vækstvilkaar, nemlig — bortset fra Kulturlandet mod Øst — følgende i Retningen fra Vest:

Den brede Forstrand (Strandbred), den yderste Klitrække, Engbæltet, der betinges af stagnerende Vand mellem de to Klitrækker, Smaasøer med udstrakt Sumpvegetation og store „Loer“, — den inden for Engene liggende Klitrække, — den indre Del af Landet, der sammen med Kulturlandet mod Øst er Øens ældste Kerne, opbygget af Flyvesand ved Samvirken mellem Vinden og Plantevæksten. Sandflugten er her de fleste Steder dæmpet, og den meget ujævne Overflade dækkes af Klithede, graa Klitvegetation og i Lavningerne af rigt varierede, højst interessante Sump- og engagtige Formationer. Endelig: Marsken paa Øens Østside.

Det udvikles derefter, hvorledes Betragtningen af disse Zoner i kort Begreb giver Øens Dannelseshistorie og dermed et instruktivt Eksempel paa, hvorledes Landdannelsen har fundet Sted ved Sønderjyllands Vestkyst, og det paapeges, at ligesom derved Rømøs geologiske Udvikling fremtræder klart og let erkendelig i sine Hovedlinier af stor undervisningsmæssig og videnskabelig Værdi, saaledes afgiver Vegetationen mangfoldige Steder overordentlig instruktive Eksempler paa Planternes Afhængighed af de ydre Kaar, særligt med Hensyn til Fugtighedskravet. Det fremhæves i saa Henseende, at det ensartet fine Sand, der opbygger Øens indre Del, og som overalt har væsentlig samme ringe Næringsindhold, betinger en ensartet Vandstigning fra Grundvandet. Jordfugtigheden bliver derfor den vigtigste kaarbestemmende Faktor, hvorfor man paa de fugtige Flader i Øens Indre over stor Strækninger stadig finder de samme Planterfund i samme Højde over Grundvandet, sluttende sig alt efter deres Vandkrav ringformigt omkring de fugtigste Steder, en Vegetation, der desuden er af en særegen Skønhed.

Om selve Plantevæksten siges det, at den danner et meget værdifuldt Studiefelt, idet den rummer en Mængde Arter, som i Danmark ellers kun findes i det vestlige Jylland, hvor flere af dem har deres Øst- og Nordgrænser.

Øens Fugleliv fremhæves som meget interessant, idet Engene med „Loerne“, Klithederne og Strandengene er Hjemsted for en særdeles rigelig og ejendommelig Fugle-Fauna som ynglende Edderfugl (somateria mollissima). Strandengene og Marsken er Hjemsted for den her i Landet saa sjældent ynglende Mosehornugle (asio flammeus).

Ogsaa til Insekt-Faunaen knytter der sig antagelig Interesse, omend den endnu er mindre udforsket.

Det anføres derefter, at medens Strandbredden og den yderste Klitrække i et vist Omfang er fredet ved Sandflugtslov Nr. 162 af 11. Maj 1935, er Øens Indre, Engene og den bag disse liggende 2. Klitrække ved den med Dæmningsanlægget følgende forventede Tilflytning udsat for karakterændrende Indgreb. I Overensstemmelse hermed, og idet de i naturvidenskabelig og landskabelig Henseende mest værdifulde Omraader paa den midterste Del af Øen ligger Syd for den projekterede Amtsvej fra Tvismark til Lakolk, stilles Forslag om Fredning af Arealer, der paa et under Sagen fremlagt Matrikulskort er betegnede med I, IIa og b og III. Til nærmere Begrundelse anføres for de enkelte Omraader:

ad I.

Dette Areal, der ligger midt paa Øen, og begrænses mod Nord, Øst og delvis mod Syd af Plantage, paa en Del af Sydsiden dog af det gamle Dige, og mod Vest af Areal III, beherskes landskabeligt af den stærkt markerede, hesteskoformede Klitvold, som i Spidsbjerg — et af Øens højeste Punkter — hæver sig til 10 Meter over Havet. Paa dette Terræn har der ved Sandflugtsvirksomhed og senere indtrædende Vandstandsforhold dannet sig betydelige Hedemoser og Sumpe, hvor de oven for omtalte Vegetations-elementer ses i rig Udformning.

ad II a og b.

Mod Vest begrænses dette Areal næsten helt af den bag Engene liggende 2. Klitrække. Nordkanten følger i nogen Afstand den projekterede Amtsvej liggende Plads aaben til eventuel Bebyggelse langs denne. Sydranden grænser til Plantage, og Østranden er draget under Hensyntagen til landskabelige og vegetationsmæssige Forhold, idet Arealet Øst for er ensformigt og uden nogen særpræget Vegetation. Areal II omfatter som Helhed meget interessante Klitter, der omgives af talrige mere eller mindre forsumpede Lavninger med Vegetation af lignende Art som paa Areal I. Areal I og II supplerer hinanden paa udmærket Maade, saaledes at de tilsammen giver en fuldgyltig Rerpæsentation af de for den indre Del af Landet karakteristiske Naturforhold.

ad III.

Areal III, der ligger Vest for Areal I, omgrænser en Del af Engene. Den yderste Klitrække Syd for Lakolk er gennembrudt af 2 Søer, gennem hvilke Havet ved Højvande trænger ind over Engene, saaledes at det mellem Søerne liggende Klitparti under saadanne Omstændigheder udgør en Ø. Som Følge heraf frembyder Engene saavel i geologisk som i botanisk Henseende særlig Interesse, idet man her staar over for et Omraade, der i sin landskabelige og vegetationsmæssige Udvikling endnu ikke er naaet frem til Stabilitet.

De af Foreningen foreslaaede Fredningsbestemmelser omfatter Forbud mod Beplantning, Bebyggelse og — for de fugtige Omraader — Afgrøftning, saaledes at Arealerne for Fremtiden kan henligge i deres nuværende naturlige Tilstand, dog at Græsning og Lyngslagning kan finde Sted i det hidtil praktiserede Omfang.

I sin fornævnte Skrivelse af 10. November 1939 har Foreningen derhos udtalt sig for, at Amtsvejen, der danner Nordgrænsen for Arealerne, søges gennemført som facadeløs Vej til Undgaaelse af det landskabeligt set meget ødelæggende Forhold, at en saadan Vej gennem et aabent Omraade faar en kilometerlang Randbebyggelse.

Forslaget har under Behandlingen for Nævnet været forelagt for Naturfrednings-

raadet, der i Skrivelse af 27. December 1940 udtaler, at det i det store og hele kan slutte sig til Forslaget. Dog anses det ikke for tilstrækkeligt, at der udstedes Forbud alene Beplantning og Bebyggelse og — for de fugtige Omraader — Afgrøftning, men det foreslaas, at der desuden fastsættes et almindeligt Forbud mod Opdyrkning, mod Gravning af nye Grøfter og mod Oprensning af tilstedeværende Grøfter, hvilke Bestemmelser vil betinge de fugtige Arealers bedst mulige Bevarelse i deres nuværende Tilstand.

Arealerne I og II foreslaas derhos udvidet, Areal I med et rektangulært Stykke i det nordøstlige Hjørne, Areal II saaledes, at Vestgrænsen forskydes tæt ud mod Lakolk omfattende Engbæltet mellem Klitrækkerne og en Sydøst for Lakolk beliggende Sø, der er af stor ornitologisk Interesse bl. a. som Yngleplads for de meget sjældne Fuglearter Rørdrum og Rørhøg, men ladende et passende Areal aabent til Bebyggelse omkring Lakolk — medens Østgrænsen paa nærmere angivet Maade forskydes mod Øst, en Forskydning der menes betydningsfuld for Fuglelivet, især for den som Ynglefugl meget sjældne Regnspøve.

I en senere Skrivelse af 1. November 1941 fikses Vestgrænsen for Arealerne II og III til at falde sammen med Grænsen i Henhold til Sandflugtsloven af 1935, der er skønsmæssigt indtegnet paa et under Sagen fremlagt Maalebordsblad, men suppleret med en skønsmæssig Afgrænsning af Areal til Bebyggelse ved Lakolk, medens Østgrænsen fastlægges endeligt ved Indtegnning paa Matrikulkortet med grøn Skravering, dog saaledes at opdyrkede Omraader indenfor denne Grænse udgaar af Fredningsområdet. Langs den nye Amtsvejs Nordside foreslaas forbeholdt et Bælte af ca. 200 Meter mod Bebyggelse og Beplantning og for den foran omtalte Sø Sydøst for Lakolk foreslaas fastsat Forbud mod Sænkning af Vandstanden.

Nævnet har besigtiget de til Fredning indstillede Omraader og derefter i et i Henhold til Naturfredningslovens § 10 afholdt Møde, hvortil Lodsejerne og de berettigede i de paagældende Ejendomme har været behørigt indkaldt, drøftet Sagen med samtlige interesserede.

Det er herved oplyst, at de under Areal III omtalte 2 Søer er delvis tilsandede, og at Havet kun ved Stormflod isolerer Klitten til en Ø. Videre er det ved Nævnets Korrespondance med Klitvæsenet oplyst, at dette forsøger at opbygge og vedligeholde et Sandflugtsdige Vest for Strandengene i Areal III, dels for at hindre Sandet i at flyve ind over Engene, dels for i Fortsættelse af Diget, der strækker sig fra Havneby i Syd til Areal III, at etablere en Hindring mod Oversvømmelse af Strandengene. Arbejdet med Diget er vanskeligt, da Storm og Højvande ofte ødelægger det, men hvis det kan lykkes at frembringe et Dige, der kan holde Højvandet ude, menes det ikke udelukket, at Engene i Areal III kan opdyrkes i Lighed med de sydligere beliggende, inddigede Strandenge. Det kan iøvrigt forudsættes, at Arbejdet paa Diget vil blive fortsat, selv om Engene fredes ved Forbud mod Opdyrkning, idet de ellers maa antages at ville sande til.

Paa Lodsejermødet har Repræsentanter for Jordfordelingskommissionen og Statens (Ministeriet for Landbrug og Fiskeri), der ejer Størstedelen af Areal I, erklæret sig enige i Fredning af dette Omraade efter Naturfredningsraadets Forslag, medens der fra de øvrige Lodsejere er fremsat Indsigelse under Henvisning til, at Arealet kan opdyrkes.

Med Hensyn til Areal III har Repræsentanten for Statens Jordlovsudvalg udtalt Betænkkelighed ved at forbyde Opdyrkning af Strandengene, medens de øvrige Lodsejere qua Eng-Ejere har protesteret mod Fredning ud fra samme Betragtning og i Egenskab af Ejere af Klitareal, der ikke er fredet efter Sandflugtsloven, ud fra Ønsket om at bebygge Klitten.

Hvad endelig angaar Arealerne II a og b har Tønder Amtskommune, der er Ejer af Arealer paa begge Sider af den projekterede Amtsvej, samtykket i, at de Arealer, der ligger Syd for denne, fredes saaledes, at Omraadet skal henligge i den nuværende Tilstand, dog at saadanne Beplantninger, Reguleringer og Indretninger, der er nød-

vendige til Anlæg og Opretholdelse af Parkerings- og Lejrplads tilstedes efter Godkendelse af Nævnet og anden Bebyggelse med dettes Samtykke.

Samtlige til Amtsvejen stødende, private Lodsejere har protesteret imod, at der langs Vejen fastsættes Byggelinier, og at denne gøres facadeløs.

Løvrigt har med faa Undtagelser samtlige Lodsejere inden for Areal II a og b protesteret mod Fredning. Særligt er der rejst Indsigelse mod den af Naturfredningsraadet foreslaaede Udvidelse af Omraadet mod Vest til at omfatte Strandengene og den 2. Klitrække, idet de første formenes med relativt ringe Bekostning at kunne opdyrkes, medens Klitten bør have til Raadighed til Sommerhus-Bebyggelse. Nogen større Forstaaelse har der vist sig for en Fredning, der mod Øst afgrænses som af Naturfredningsraadet og mod Vest som af Naturfredningsforeningen foreslaaet, og nogen særligt begrundet Indsigelse mod Fastlæggelse af Sydgrænsen som foreslaaet er ikke fremsat.

Nævnet har derefter drøftet Sagen og er kommet til Enighed om følgende:

Fredningens Omraade:

Areal I. Fredningen vil være at fremme inden for det af Naturfredningsraadet foreslaaede Omraade.

Areal II a og b. Fredning gennemføres inden for et Omraade, der mod Nord begrænses af den ny Amtsvej. Det bemærkes herved, at Nævnet ikke har fundet tilstrækkelig Anledning til at paabyde Amtsvejens Gennemførelse som facadeløs, en Foranstaltning, der paa Grund af Loddernes Form og Beliggenhed ogsaa vilde støde paa praktiske Vanskeligheder, men fastsætter, at et 50 Meter bredt Bælte Nord for Vejens nordre Grøft inden for Amtskommunens Arealer Art. 268, 269 og 270 af Kongsmark, og endvidere inden for de private Lodder Art. Nr. 9 Kongsmark og Art. 201, 4, 200, 116, 47, 237, 189, 46, 44, 43 og 38 Juvre ikke maa bebygges. Om Bebyggelse Syd for Vejen henvises til det neden for om „Fredningens Art“ anførte.

Med Hensyn til Vestgrænsen har der som oven for nævnt vist sig en stærk Opposition mod Fredning af Strandengene og den 2. Klitrække. Under Hensyn til den neden for bestemte Fredning af Areal III, der i Forbindelse med Areal I efter Nævnets Skøn giver et samlet, omfattende og fuldgyldigt Udsnit af Røms ejendommelige Natur, har Nævnet ikke ment at kunne tiltræde den af Naturfredningsraadet foreslaaede Fredning af Strandengene, ligesom man, henset til de begrænsede Muligheder for Sommer-Bebyggelse paa Rømø er vejet tilbage for en Fredning af den 2. Klitrække. Fredningsomraadets Vestgrænse fastlægges herefter, bortset fra Amtskommunens Arealer, i Overensstemmelse med Naturfredningsforeningens Forslag d. v. s. følgende Østsiden af den 2. Klitrække (den stiplede Linie paa Kortet) indtil det Punkt, hvor Klitten skærer den forlængede saakaldte „Smaafolksvej“ i Art. Nr. 75, hvorefter den fører mod Vest til den nord-sydgaende saakaldte „Rimmeløvej“, som den følger mod Syd, til den falder sammen med den paa Matrikulkortet med blaut angivne Vestgrænse. Den 2. Klitrække indtages dog for saa vidt under Fredning, som den undergives de neden for under „Fredningens Art“ nævnte Bebyggelsesindskrænkninger. Amtskommunens Arealer Syd for Landevejen, Dele af Art. Nr. 268, 269 og 270 af Kongsmark, undergives i det hele Fredning i det neden for angivne Omfang.

Østgrænsen bestemmes som af Naturfredningsraadet foreslaaet, saaledes at opdyrkede Arealer inden for Grænsen undtages fra Fredning.

Sydgrænsen fastlægges efter Forslaget.

Areal III. Dette Omraade fredes efter Forslaget dog med en Forskydning mod Nord, saaledes at „Smaafolksvej“en i sin Forlængelse mod Vest ud til Strandfredningslinien Syd for Hvilehjemmet danner Nordgrænsen, medens Vestgrænsen dannes af Fredningslinien i Henhold til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1935. Af samme Grund som foran under II a og b med Hensyn til den 2. Klitrække anført undtages dog den bebyggelige Del af den yderste Klit, der ikke maatte være fredet efter Sandflugtsloven, fra Fredningen.

men undergives de neden for under „Fredningens Art“ anførte Bebyggelsesindskrænkninger.

Fredningens Art

Paa samtlige fornævnte Omraader forbydes, for saa vidt Undtagelse ikke er gjort, Bebyggelse, Beplantning, Opdyrkning og — for de fugtige Omraader — Gravning af nye Grøfter, medens det findes betænkeligt at forbyde Oprensning af bestaaende Grøfter, hvorved bemærkes, at disse i stort Omfang danner Skel mellem Lodderne, og at Engene under Areal III gennemskæres af en Grøft, der optager og afleder Saltvand og saaledes betinger Græsvæksten.

Arealerne skal saaledes bevares i deres nuværende naturlige Tilstand, medens Græsning og Lyngslagning kan finde Sted i det hidtidige Omfang.

Endvidere vil inden for det fredede Omraade Edderfuglen være at frede hele Aaret, medens det skønnes uforment at tage en Paastand om Fredning af Mosehornuglen til Følge, da denne er fredet efter Jagtloven.

Med Hensyn til Bebyggelse af 2. Klitrække i Zone II og 1. Klitrække i Zone III bestemmes, at Bygningstegningerne skal forelægges Nævnet til Godkendelse, og at Bygningerne skal være Eenfamiliehuse i 1 Etage, eventuelt med Kvist (e) eller Mansard og kun maa opføres med en indbyrdes Mindste-Afstand af 50 Meter inden for Zone II og 35 Meter inden for Zone III.

Fredningen skal ikke være til Hinder for, at der paa de Tønder Amtskommune tilhørende Arealer i Zone II maa anbringes Læplantning og andre nødvendige og af Nævnet godkendte Indretninger for Etablering af Parkerings- og Læplads, ligesom iøvrigt Bebyggelse af disse Areaer kan ske efter forud indhentet Samtykke af Nævnet.

Angaaende Byggelinie Nord for Amtsvejen henvises til det oven for under Fredningens Omfang ad II a og b anførte.

Det fremgaar af det foran bemærkede, at Fredningen af Areal III ikke er til Hinder for Fortsættelsen af Arbejdet med Sanddiget.

De af Fredningen berørte Omraader omfatter de neden for under Erstatninger nævnte Artikelnumre eller Dele deraf, tilhørende de vedføjede i Tingbogen indførte Ejere og med Areal angivet tilnærmelsesvis paa Grundlag af Amtslandinspektørens Opmaaling paa Matrikuskortet og efter Fradrag af de opdyrkede Arealer under II.

Erstatninger

En Del af de fremmødte Lodsejere, som har indvilget i Fredning, har frafaldet, andre har krævet Erstatning efter Nævnets Skøn. En Del af dem, der har protesteret mod Fredning, har subsidiært krævet Erstatning, men Flertallet har protesteret uden overhovedet at ville indlade sig paa Drøftelser om Erstatning, og ingen har villet yde noget Bidrag til Vejledning ved dennes Beregning.

Ingen af Panthaverne eller andre i Ejendomme berettigede, der som anført har haft Lejlighed til at udtale sig, har gjort Paastand paa Udbetaling af eventuelle Erstatningssummer.

Det er oplyst, at Hedearealerne under I og II a og b gennemsnitlig er ansat til Grundskyldværdi ca. 20 Kr. pr. ha og inden for Zone I for 3 a 4 Aar siden er omsat for 50 Kr. pr. Ha., og at Strandengenes Grundskyldværdi inden for Zone I og III udgør ca. 80 a 100 Kr. pr. ha., medens Brugsværdien ligger ikke uvæsentligt derover. Det er som omtalt gjort gældende, at der for Engenes Vedkommende kan regnes med visse Opdyrkningsmuligheder, men Nævnet maa dog skønne, at disse i Øjeblikket er saa fjerne, at Jordens Værdi som eventuelt Agerland ikke vil kunne tages i Betragtning ved Erstat-

ningens Fastsættelse. Skulde de antydede Muligheder faa Aktualitet, maa Lodsejerne være anvist paa at søge Fredningen hævet i Henhold til Naturfredningslovens § 18.

Efter alt foreliggende skønnes Erstatningen for Hedearealerne under I og II, bortset fra nedennævnte Arealer, der er beliggende inden for 100 Meters Grænsen Syd for Landevejen, at kunne bestemmes til 10 Kr. pr. ha. og for Engarealerne under I og III til 40 Kr. pr. ha.

For Udlæggelse af Byggelinie langsAmtsvejen tilkendes ikke Erstatning saa lidt som for Bebyggelsesindskrænkninger i Klitomraaderne, hvorimod der for Afskæring fra Bebyggelse paa de private Arealer Syd for Amtsvejen, Kongsmark Art. Nr. 9 og Juvre Art. 201, 4, 200, 116, 47, 237, 189, 46, 44, 43 og 38 tillægges Lodsejerne en Erstatning af 5 Øre pr. m² for Areal, der ligger inden for en Afstand af 100 Meter fra Vejens søndre Grøft, medens der ikke ydes Erstatning for saa vidt angaar det Klitvæsenet tilhørende Art. Nr. 199 af Juvre, der efter det oplyste ikke er bestemt til Bebyggelse, men henligger som Plantage.



Der bliver herefter at ud-

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikelbog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Area! i ha
1	II. b. 1	Den danske Stat, Klitvæsenet	Juvre	199	0,29,10
	I. 17	samme	Kirkeby	218	5,95,16
2	III. 53	Den danske Stat, Landbrugsministeriet	Kongsmark	90	64 28 00
	III. 2	samme	Kirkeby	185	64,71,19
	do	samme	"	155, 382	2,96,42
	I. 6	samme	"	155 382	1,78,85
	do	samme	"	118	
3	I. 3	Landmand Edwin List, Østerhede	"	35, 370	4,63,97
	III. 9	samme	"	11, 173	5,90,17
4	I. 25	Snedker Karl Adolf Møller, Vesterhede	"	11, 173	5,66,21
	III. 13	samme	"	12	0,36,00
5	I. 1	Landmand Christian Hansen, Kirkeby	"	12	6,46,55
	III. 26	samme	"	15	2,64,57
6	III. 29	1) Fru Rosa Hansen, Kirkeby, og	"	15	3,96,70
	I. 40	2) Landmand H. Chr. Hansen, Kirkeby de samme	"	20	15,81,11
			"	20	0,01,00
7	I. 11	Enke Alvine Hagensen, Vraaby	"	36	1,42,49
8	I. 9	Frk. Johanne Lehmann, Holte	"	38	1,90,32
9	I. 16	Købmand Hans Chr. Clausen, Mølby	"	56	1,02,54
10	III. 10	Fru Friederike Krøger, Kiel	"	63	0,93,02
	I. 4	samme	"	400, 63	1,14,31
11	I. 24	Landmand Sigfred Petersen, Kirkeby	"	64, 66	0 83,00
	III. 12	samme	"	64, 66	3,61,41
12	III. 16	Landmand Charles Hansen, Østerhede	"	197, 78	3,39,93
	I 28		"	197, 78	0,57,00
13	III. 15	Styrmand Hans Lassen, Kirkeby	"	85	1,25,90
	I. 27	samme	"	85	0,22,00
14	III. 9 b	Gaardejer Edwin List, Tagholm	Kongsmark	4,89,160	26 93,07
15	III. 31	Landmand Frederik Hansen, Tagholm	"	5	26,79,22
16	I 22	Fru Marie Magdalene Møller, Vesterhede	Kirkeby	104	0,24,00
	III. 7	samme	"	104	0,85,65
17	I. 29	Landmand Nikolaj Petersen, Havneby	"	111	0,19,00
	III. 17	samme	"	111	1,08,68
18	III. 23	Overtoldbetjent Carnelius Præst, Aabenraa	"	115	1,13,31
	I. 35	samme	"	115	0,17,00
19	I. 12	Landmand Niels H. Schmidt, Vraaby	"	127	3,87,87
20	I. 5	William Frederie og Betty Schmidt, Aarhus	"	126	1,14,66
	III. 8	samme	"	126	0,98,47
21	I. 13	Tidl. Hovmester Niels Peter Hansen, Mølby, nu Vurderingsmand Johan Westensee, Sønderby	"	129	1,94,57
22	I. 41	Enke Kjestine Petersen, Vraaby	Kirkeby	93	0,47,79
23	III. 18	Enke Anna Møller, Østerhede	"	100	1,07,78
	I. 30	samme	"	100	0,21,00

rede følgende Erstatninger:

Takst	Takst	Erstatnings-	Samlet	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom
pr. ha	pr. m ²	summer	Erstatning	paa hvilken Kendelsen begæres lyst
Kr.	Øre			
		Ingen Erstatning ifølge Kendelsen. Erstatning er frafaldet.		Kirkeby Bind III Bl. 113 Art. 199 Juvre og 218 Kirkeby.
		Ingen Erstatning ifølge Kendelsen. (Strandbred og Klitomraade.)		Kirkeby Bd. II Bl. 68 Art. 90 Kongsmark 185 Kirkeby.
		Ligeledes		
40		118,56		Kirkeby Bd. I Bl. 5 Art. 118, 155, 382, 272, 381, 383 Kirkeby.
10		17,88		
10		46,39	182,83	Kirkeby Bd. IV Bl. 149 Art. 35 og 370 Kirkeby.
10		59,01		Kirkeby Bd. I Bl. 6 Art. 11 og 173 Kirkeby.
40		226,48	285,49	
10		3,60		Kirkeby Bd. I Bl. 7 Art. 12 og 206 Kirkeby.
40		258,62	262,22	
10		26,45		
40		158,68	185,13	Kirkeby Bd. I Bl. 8 Art. 15 Kirkeby.
40		632,44		
10		0,10	632,54	1) Kirkeby Bd. I Bl. 10 Art. 20. 2) Juvre Bd. II Bl. 59 Art. 184.
10		14,24	14,24	Kirkeby Bd. I Bl. 22 Art. 36 og 181.
10		19,03	19,03	Kirkeby Bd. I Bl. 23 Art. 38 Kirkeby.
10		10,25	10,25	Kirkeby Bd. I Bl. 38 Art. 56.
40		37,20		
10		11,43	48,63	Kirkeby Bd. I Bl. 40 Art. 400 og 63 Kirkeby.
10		8,30		
40		144 56	152,86	Kirkeby Bd. I Bl. 41 Art. 64, 66, 99 Kirkeby.
40		135,97		
10		5,70	141,67	Kirkeby Bd. I Bl. 48 Art. 78, 197 Kirkeby.
40		50,36		
10		2,20	52,56	Kirkeby Bd. I Bl. 54 Art. 85 Kirkeby.
40		1077,22	1077,22	Kongsmark Bd. I Bl. 58 Art. 160, 4, 81 Kongsmark.
40		1071,68	1071,68	Kongsmark Bd. I Bl. 60 Art. 5 Kongsmark.
10		2,40		
40		34,26	36,66	Kirkeby Bd. I Bl. 64 Art. 104 Kirkeby.
10		1,90		
40		43,47	45,37	Kirkeby Bd. I Bl. 66 Art. 111 Kirkeby.
40		45,32		
10		1,70	47,02	Kirkeby Bd. I Bl. 67 Art. 115 Kirkeby.
10		38 78	38,78	Kirkeby Bd. I Bl. 70 Art. 127 Kirkeby.
10		11,46		
40		39,38	50,84	Kirkeby Bd. I Bl. 71 Art. 126 Kirkeby.
10		19,45	19,45	Kirkeby Bd. I Bl. 77 Art. 129 Kirkeby.
10		4 77	4,77	Kirkeby Bd. I Bl. 78 Art. 93 Kirkeby.
40		43,11		
10		2,10	45,21	Kirkeby Bd. I Bl. 79 Art. 100 Kirkeby.

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikel-bog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Areal i ha
24	I. 31	Fru Jette Grahn, Kirkeby	Kirkeby	84	0,19,00
	III. 19	samme	"	84	1,12,79
25	III. 30	Maskinmester Peter Carl, Kirkeby	"	17	26,89,56
26	I. 19	Enke Mikkeline Petersen, Vesterhede	"	5	0,93,00
	III. 4	samme	"	5	4,56,60
27	III. 31	Arbejdsmand Huwald Vogt, Vesterhede	"	61	1,15,15
28	I. 15	Snedker Alfred Petersen, Mølby	"	96	0,80,86
29	I. 38	Købmd. Samuel Pedersen, Sarnup pr. Haarby	"	102	6,33,00
	III. 27	samme	"	102	2,10,44
30	III. 11	Fru Cathrine Brendine Hansen, Østerhede, Rømø, Fru Emilie Mærsk Møller, København (Sameje til lige Dele)	"	108, 71	1,67,20
	I. 23	de samme	"	108, 71	0,41,00
31	I. 10	Fru Petrea Jensen, Vraaby	"	112	1,81,20
32	III. 21	Sømand Andreas Sørensen, Kirkeby	"	119	1,12,34
	I. 33	samme	"	119	0,17,00
33	I. 32	Købmand Hans Peter Schmidt, Kirkeby	"	86, 31	0,36,00
	III. 20	samme	"	86, 31	2,15,05
34	III. 22	Maskinhandler Peter List, Kirkeby	"	74	1,06,08
	I. 34	samme	"	74	0,17,00
35	I. 18	Frk. Anna Hinrichsen, Kirkeby	"	75, 384	1,18,00
	III. 3	samme	"	75, 384	3,64,94
36	I. 7	Styrmænd Waldemar Møller, Østerhede	"	92	1,53,57
37	I. 42	Frk. Louise Jensen, Vraaby	"	117	0,69,71
38	III. 25	Menighedsraadet, Rømø	"	143	6,44,00
	I. 37	samme	"	143	0,75,00
39	I. 36	Kirkeby Kommune	"	141	0,16,00
	III. 24	samme	"	141	0,14,36
40	III. 28	Niels Peter Nielsen og Hustru Kristine f. Møller, Kromose	"	89	2,58,93
	I. 39	samme	"	89	0,05,00
41	I. 26	Kaptajn Julius Schmidt, Østerhede	"	176	0,24,00
	III. 14	samme	"	176	1,10,46
42	III. 5	Landmand Alfred Carl, Kirkeby	"	192	10,71,91
	I. 20	samme	"	192	1,67,00
43	I. 43	Arbejdsmand Carl Nielsen jr., Mølby	"	59	0,69,35
44	I. 8	Før Landmand Niels Peter Petersen, Vraaby, nu Gaardejer Chr. Rathenburg, Daler	"	351	se Nr. 112

Takst pr. ha Kr.	Takst pr. m ² Øre	Erstatnings- summer	Samlet Erstat- ning	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom paa hvilken Kændelsen begæres lyst
10		1,90		
40		45,11	47,01	Kirkeby Bd. I Bl. 89 Art. 84 Kirkeby.
40		1075,83	1075,82	Kirkeby Bd. I Bl. 92 Art. 17 Kirkeby.
10		9,30		
40		182,64	191,94	Kirkeby Bd. I Bl. 94 Art. 5 og Kirkeby Bd. I Bl. 55 Art. 87.
40		46,06	46,06	Kirkeby Bd. I Bl. 99 Art. 61 Kirkeby.
10		8,08	8,08	Kirkeby Bd. II Bl. 2 Art. 96 Kirkeby.
10		63,30		
40		84,17	147,47	Kirkeby Bd. II Bl. 3 Art. 102 Kirkeby.
40		66,88		
10		4,10	70,98	Kirkeby Bd. II Bl. 4 Art. 108 Kirkeby og Bd. I Bl. 46 Art. 71 Kirkeby.
10		18,12	18,12	Kirkeby Bd. II Bl. 6 Art. 112 og 198 Kirkeby.
40		44,93		
10		1,70	46,63	Kirkeby Bd. II Bl. 7 Art. 119 Kirkeby.
10		3,60		
40		86,02	89,62	Kirkeby Bd. II Bl. 15 Art. 86, 21 Kirkeby.
40		42,41		
10		1,70	44,11	Kirkeby Bd. II Bl. 22 Art. 74 Kirkeby.
10		11,80		
40		145,97	157,77	Kirkeby Bd. II Bl. 23 Art. 75, 384 og 154 Kirkeby.
10		15,35	15,35	Kirkeby Bd. II Bl. 25 Art. 92 Kirkeby.
10		6,97	6,97	Kirkeby Bd. II Bl. 27 Art. 117 Kirkeby.
40		257,60		
10		7,50	265,10	Kirkeby Bd. II Bl. 36 Art. 143 Kirkeby.
		Erstatning frafaldet		Kirkeby Bd. II Bl. 51 Art. 141 Kirkeby.
40		103,57		
10		0,50	104,07	Juvre Bd. II Bl. 58 Art. 183 Juvre Art. 89 Kirke- by.
10		2,40		
40		44,18	46,58	Kirkeby Bd. II Bl. 59 Art. 176 Kirkeby.
40		428,76		
10		16,70	445,46	Kirkeby Bd. II Bl. 75 Art. 192 Kirkeby.
10		6,93	6,93	Kirkeby Bd. IV Bl. 128 Art. 59 Kirkeby.
				Art. 351 Kirkeby.

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikel-bog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Areaal i ha
45	I. 2	Jordfordelingskommissionen, Tønder	Kirkeby	361,344, 362,335, 372,348, 358,355, 354,359, 337,345, 342,338, 363,347, 353,360, 357,399 349,350 352,346, 364,340, 336,339 341,356, 343,378, 379,371. 375,376, 377,374,	122,96,70
46	I. 14 III. 1	Digelaget for Rømø-Kirkebydige samme	"	266 266	0,71,30 1,13,24
47	III. 6 I. 21	Nis Jensen Lassen, Skræder, Østerby samme	"	403 403	0,90,15 0,25,00
48	II. b. 2. 29	Tønder Amtskommune	Kongsmark	268,269, 270	
49	II. b. 1. 3 II. b. 2. 21	Landmand Chr. Bleeg, Nr. Tvismark samme	Juvre	4 4	1,10,20 0,15,00
50	II. b. 1. 10 II. b. 2. 28	Frk. Maren Jensen samme	"	38 38	0,23,50 0,55,00
51	II. b. 1. 9 II. b. 2. 27	Skomager Jens Bleeg Petersen, Nr. Tvismark samme	"	43 43	0,22,20 0,43,00
52	II. b. 1. 8 II. b. 2. 26	Frk. Nissine Præst, Nr. Tvismark samme	"	46, 44 46, 44	0,53,50 0,82,00
53	II. b. 1. 5 II. b. 2. 23	Landmand Jens A. Bundesen, Nr. Tvismark samme	"	116, 47 116, 47	0,93,40 0,82,00
54	II. b. 1. 6 II. b. 2. 24	Sømand Sibrandt With, Nr. Tvismark samme	"	237 237	0,33,60 0,21,00
55	II. b. 1. 4 II. b. 2. 22	Landmand Sybrandt Martinsen, Juvre samme	"	200 200	0,34,50 0,12,00
56	II. b. 1. 7 II. b. 2. 25	Landmand Nicolaus Nielsen, Juvre samme	"	189 189	0,31,60 0,25,00
57	II. b. 1. 2	Landmand Carl Gundesen, Juvre	"	201	1,03,20
58	II. a. 6 III. 35	Landmand Lenehard Jensen, Kongsmark samme	Kongsmark	2, 62 2, 62	4,05,73 12,12,82

Takst pr. ha Kr.	Takst pr. m ² Øre	Erstatnings- summer	Samlet Erstat- ning	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom paa hvilken Kendelsen begæres lyst
				Kirkeby Bd. IV Bl. 150 Art. 361, 344, 362, 335, 372, 348, 358, 355, 354, 359, 337, 345, 342, 338, 363, 347, 353, 360, 357, 399, 349, 350, 352, 346, 364, 340, 336, 339, 341, 356, 343, 378, 379, 371, 375, 376, 377, 374 Kirkeby.
10		1229,67	1229,67	
10		7,13		
40		45,33	52,46	Kirkeby Bd. IV Bl. 154 Art. 266 Kirkeby.
40		36,06		
10		2,50	38,56	Kirkeby Bd. IV Bl. 164 Art. 403 Kirkeby.
		Erstatning frafaldet		Terkelsbøl Bd. III Bl. 40 Art. 268, 269, 270 Kongs- mark.
	5	551,00		
10		1,50	552,50	Juvre Bd. I Bl. I Art. 4 Juvre.
	5	117,50		
10		5,50	123,00	Juvre Bd. I Bl. 23 Art. 38 Juvre.
	5	111,00		
10		4,30	115,30	Juvre Bd. I Bl. 27 Art. 43 Juvre og 236 Juvre.
	5	267,50		
10		8,20	275,70	Juvre Bd. I Bl. 28 Art. 44, 46 og 89 Juvre.
	5	467,00		
10		8,20	475,20	Juvre Bd. I Bl. 31 Art. 47, 98, 115, 116, 146, 148 Juvre.
	5	168,00		
10		2,10	170,10	Juvre Bd. I Bl. 50 Art. 237 Juvre.
	5	172,50		
10		1,20	173,70	Juvre Bd. I Bl. 61 Art. 95, 31, 166, 177, 200, 205, 154 Juvre.
	5	158,00		
10		2 50	160,50	Juvre Bd. IV Bl. 107 Art. 189 Juvre.
	5	516,00	516,00	Juvre Bd. IV Bl. 108 Art. 201 Juvre.
10		40,57		
40		485,15	525,72	Kongsmark Bd. I Bl. 1 Art. 2, 62, 69 Kongsmark og 57 Juvre.

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikel-bog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Areal i ha
59	II. b. 2. 18	Emma Falk, Sdr. Tvismark	Kongsmark	89	7,77,27
60	II. b. 2. 20	Fru Bodil Mensel, Sdr. Tvismark	"	10	6,93,41
61	II. a. 11	Tidl. Fru Margrethe Hansen, Kongsmark, nu Havnefoged H. Carl Præst, Esbjerg	"	274	0,23,00
62	II. a. 12	Fru Margrethe Hansen, Vesterhavn <i>land</i>	"	13	0,77,04
63	II. a. 38	Postbud Marius Jensen, Kongsmark	"	15	1,96,46
64	II. a. 30	Skomager Engvart Holm, Kongsmark	"	14	2,42 56
	III. 43	samme	"	14	1,05,79
65	II. a. 19	Kaadner Søren Hansen, Kongsmark	"	19	0,24,00
66	II. a. 33	Landmand Christian Th. Neve, Kongsmark	"	20	1,71,72
	III. 46	samme	"	20	1,50,53
67	II. a. 4	Smed Chr. Hansen, Kongsmark	"	21	0,97,03
	II. a. 25	samme	"	204	38,80,54
68	II. a. 8	Styrmand Conrad Falk, Kongsmark	"	22	1,58,50
	II. b. 16	samme	"	136	12,11,38
	III. 42	samme	"	22	0,52,30
69	II. a. 31	Møllersvend Martin Schmidt, Kongsmark	"	23	0,82,85
	III. 49	samme	"	23	0,60,44
70	II. b. 2. 14	Enke Magda Christensen, Tvismark	"	25	6,59,09
71	II. a. 14	Kaadner Hans Hinrichsen, Kongsmark	"	26	1,97,41
72	II. a. 32	Arbejdsmand Thomas Stoffer, Kongsmark	"	28	0,79,87
	III. 50	samme	"	28	0,53,33
73	II. a. 37	Skibsfører Chr. Krämer (se nedenfor Nr. 74)	"	29	1 25,74
74	III. 34	Skibsfører Chr. Mathiesen Krämer, København, Nøjsomhedsvej 3	"	29	0,48,27
75	II. a. 10	Arbejdsmand Chr. J. Hansen, Kongsmark	"	32	2,00,81
76	II. a. 22	Landmand Peter M. Nissen, Kongsmark	"	17,11,72	3 51,92
	III. 36	samme	"	17,11,72	5,11,13
77	II b 2. 6	samme	"	33	2,12,06
78	II. a. 7	Enkefru Emma Degn, Kongsmark	"	34	0,82,45
	III. 48	samme	"	34	0,59,15
79	II. a. 29	Enke Møthe Møller, Kongsmark	"	38	0,82,49
	III. 40	samme	"	38	0,60,64
80	II. b. 2. 13	Styrmand Genius Nissen, Kongsmark	"	40	2,17,25

Takst pr. ha Kr.	Takst pr. m ² Øre	Erstatnings- summer	Samlet Erstat- ning	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom paa hvilken Kendelsen begæres lyst
10		77,72		
		÷ 30 Ar for opdyrket		
		Jord 3,00	74,72	Kongsmark Bd. I Bl. 2 Art. 6 og 89 Kongsmark.
10		69,34		
		÷ 65 Ar for opdyrket		
		Jord 6,50	62,84	Kongsmark Bd. I Bl. 3 Art. 10 Kongsmark.
10		2,30	2,30	Kongsmark Bd. IV Bl. 125 Art. 274 Kongsmark.
10		7,70	7,70	Kongsmark Bd. I Bl. 4 Art. 13 Kongsmark.
10		19,64	19,64	Kongsmark Bd. I Bl. 5 Art. 15.
10		24,25		
40		42,31	66,56	Kongsmark Bd. I Bl. 6 Art. 14 Kongsmark.
10		2,40	2,40	Kongsmark Bd. I Bl. 8 Art. 19.
10		17,17		
40		60,21	77,38	Kongsmark Bd. I Bl. 9 Art. 20 Kongsmark og Juvre Bd. I Bl. 3 Art. 10 Juvre.
10		9,70		
10		388 05	397,75	Kongsmark Bd. I Bl. 10 Art. 21, 204 Kongsmark og 106 Juvre.
10		15,85		
10		121,13		
40		20,92	157,90	Kongsmark Bd. I Bl. 11 Art. 22 Kongsmark og Bd. II Bl. 25 Art. 136 Kongsmark.
10		8,28		
40		24,17	32,45	Kongsmark Bd. I Bl. 12 Art. 23 Kongsmark.
10		65,90		
		÷ 25 Ar for opdyrket		
		Jord 2,50	63,40	Kongsmark Bd. I Bl. 13 Art. 25 Kongsmark, 100 Juvre.
10		19,74	19,74	Kongsmark Bd. I Bl. 14 Art. 26 Kongsmark.
10		7,98		
40		21,33	29,31	Kongsmark Bd. I Bl. 15 Art. 28 Kongsmark.
10		12,57	12,57	Kongsmark Bd. I Bl. 16 Art. 29 Kongsmark.
40		19,30	19,30	samme
10		20,08	20,08	Kongsmark Bd. I Bl. 17 Art. 32 Kongsmark.
10		35,19		
40		204,45	239,54	Kongsmark Bd. I Bl. 39 Art. 11, 33 Kongsmark, 82 Juvre.
10		21,20	21,20	
10		8,24		
40		23,66	31,80	Kongsmark Bd. I Bl. 19 Art. 34 Kongsmark.
10		8,24		Kongsmark Bd. I 20 Art. 38 Kongsmark.
40		24,25	32,49	
10		21,72	21,72	Kongsmark Bd. I Bl. 21 Art. 40 Kongsmark og Bd. III Bl. 89 Juvre Art. 215 Juvre.

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikel-bog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Areal i ha
81	II. b. 2. 11	Fru Alma Hansen, Tvismark, nu hendes Dødsbo	Kongsmark	45	2,25,02
82	II. b. 2. 12	Enke Anne Lambertsen, Tvismark	"	46	4,20,10
83	II. b. 2. 5	Landpost Boy Lorentsen	"	42	4,21,72
84	II. b. 2. 15	Landpost Jens Bundesen, Kongsmark	"	47	2,13,40
85	II. b. 2. 2	Snedker Andreas Hansen jr., Tagholm	"	133, 48	15,99 98
86	II. a. 18	Hovmester Cornelius Kahlke, København	"	49	2,02,09
87	II. a. 9	Frk. Sophie Hansen, Kongsmark	"	50	1,92,91
88	II. a. 5. 27	Landmand Alfred Petersen, Kongsmark	"	51, 87	1,81,68
	III. 39	samme	"	87	0,59,13
89	II. a. 26	Maler Elius Hinrichsen, Kongsmark	"	53	0,82,35
	III. 38	samme	"	53	0,63,14
90	II. b. 2. 1	Frk. Lemanda Tagholm, Tvismark	"	58	14,46,41
91	II. b. 2. 19	Fru Christiane Degn, Kongsmark	"	79	4,66,69
92	II. a. 28	Landmand Cornelius Holm, Kongsmark	"	1	1,51,00
	III. 52	samme	"	1	11,60,05
93	II. b. 2. 10	Lmd. Anders Poulsen Popp, Sdr. Tvismark	"	43	6,61,93
94	II. a. 3	Landmand Bodser Hansen og Lærer Hartvig Hansen, Tvismark, Fuldmægtig Andreas Hansen København	"	44	38,95,74
95	II. b. 2. 7	Sadelnager Karl Iversen, Tvismark	"	39	2,22,29
96	II. a. 34	Arbejdsmand Marius Petersen, Kongsmark	"	35	1,80,51
97	II. b. 2. 8	Kaadner Niels Jensen, Kongsmark	"	27	1,65,12
98	II. a. 20	Landmand Johannes Møller, Kongsmark	"	18	1,65,50
	III. 44	samme	"	18	1,07,43

Takst pr. ha Kr.	Takst pr. m ² Øre	Erstatnings- summer	Samlet Erstat- ning	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom paa hvilken Kendelsen begæres lyst
10		22,50	22,50	Kongsmark Bd. I Bl. 22 Art. 45 Kongsmark.
10		42,01		
		+ for 25 Ar opdyrket Jord 2,50	39,51	Kongsmark Bd. I Bl. 23 Art. 46 og Bd. II Bl. 23 Art. 134 Kongsmark.
10		42,17		
		+ for 1 ha opdyrket Jord 10,00	32,17	Kongsmark Bd. I Bl. 24 Art. 42 Kongsmark.
10		21,34	21,34	Kongsmark Bd. I Bl. 25 Art. 47 Kongsmark og Juvre Bd. I Bl. 70 Art. 107 Juvre.
10		159,99	159,99	Kongsmark Bd. I Bl. 26 Art. 48, Bd. II Bl. 22 Art. 133 Kongsmark, Juvre Bd. I Bl. 12 Art. 24 Juvre.
10		20,20	20,20	Kongsmark Bd. I Bl. 27 Art. 49 Kongsmark.
10		19,29	19,29	Kongsmark Bd. I Bl. 28 Art. 50 Kongsmark.
10		18,16		
40		23,65	41,81	Kongsmark Bd. I Bl. 29 Art. 51 Kongsmark, 91 Juvre, Kongsmark Bd. I Bl. 59 Art. 37, Kongs- mark og Kongsmark Bd. I Bl. 74 Art. 87, Kongs- mark, Juvre Bd. II Bl. 50 Art. 174, Juvre Bd. I Bl. 40 Art. 62 Juvre.
10		8,23		
40		25,25	33,48	Kongsmark Bd. I Bl. 31 Art. 53 Kongsmark.
10		144,64	144,64	Kongsmark Bd. I Bl. 41 Art. 58 Kongsmark, 60 Juvre.
10		46,66	46,66	Kongsmark Bd. I Bl. 42 Art. 3 og 79 Kongsmark og 131 Juvre.
10		15,10		
40		464,02	479,12	Kongsmark Bd. I Bl. 43 Art. 1 Kongsmark.
10		66,19		
		+ for 30 Ar opdyrket Jord 3,00	63,19	Kongsmark Bd. I Bl. 45 Art. 43 og 127 Kongs- mark og 214 Juvre.
10		389,57	389,57	Kongsmark Bd. I Bl. 47 Art. 44, Kongsmark Bd. II Bl. 24 Art. 135 sammesteds og Juvre Bd. I Bl. 37 Art. 59.
10		22,22	22,22	Kongsmark Bd. I Bl. 48 Art. 39 Kongsmark.
10		18,05	18,05	Kongsmark Bd. I Bl. 49 Art. 35 Kongsmark.
10		16,51	16,51	Kongsmark Bd. I Bl. 51 Art. 27 Kongsmark.
10		16,55		
40		42,97	59,52	Kongsmark Bd. I Bl. 52 Art. 18 Kongsmark og 156 Juvre.

Lb. Nr.	Lb. Nr. i Artikel-bog	Ejerens Navn og Adresse	Ejerlav	Artikel Nr.	Area! i ha
99	II. a. 21 III. 47	Haandværker Chr. Bundesen samme	Kongsmark	12 12	3,47,20 1,37,26
100	II. b. 2. 19	Landmand Carl Møller, Sdr. Tvismark (Fru Meta Cornelius Møller), nu Gaard- ejer Chr. Rattenborg, Daler	se Nr. 112 Kongsmark		
101	II. a. 35 II. b. 2. 17	Arbejdsmand Martin Falk, Kongsmark samme	Kongsmark "	31 31	1,98,60 12,14,83
102	II. b. 2. 4	Enke Ingerline Holm, Tvismark	"	8	20,44,35
103	II. a. 39	Købmand Holger Carl, Kongsmark	"	138	1,50,22
104	II. a. 2	Landmand Karl Marius Jensen, Kongsmark	"	7	33,11,69
105	III. 41 II. a. 36	Enke Mette Marie Møller, Kongsmark samme	" "	24 24	1,08,32 2,09,29
106	II. a. 23 III. 37	Magnus Chr. Schmidt, Kongsmark samme	" "	36 36	0,83,68 0,61,50
107	II. a. 13 III. 51	Landmand Jens Chr. Knudsen, Kongsmark samme	" "	70 70	7,96,75 1,09,14
108	II. a. 1	Hotelejer Arthur Hagensen 1/3, Købmand Holger Carl 1/3, Kaptajn Marius Mathiesen 1/3, Kongsmark	"	91	3,57,15
	II. b. 2. 3	de samme	"	91	14,63,19
109	II. a. 16 II. a. 15 III. 32	R ø m ø Sognekommune samme	" " "	290 75 75	0,01,26 0,26,47 0,33,97
110	II. a. 17	Kriminalbetjent Paul Ræthinge, Graasten	"	215	0,26,00
111	II. a. 24	Direktør Chr. Hansen, Aabenraa	"	245, 246 247	48,88,26
112	I. 8 II. b. 2. 19	Gaardejer Chr. Rattenborg, Daler samme	Kirkeby Kongsmark	351 9	3,77,13 23,61,61
	II. b. 1. 11	samme	"	9	3 66,20
113	III. 33	A/S Cimbria, Tømmerhandel, Aarhus	"	225, 227 228	0,98,22
114	III. 45	Verband der vaterländischen Frauenvereine, Haderslev	"	124	0,64,81

924,76

Takst	Takst	Erstatnings-	Samlet	Tingbogsbetegnelse for den Ejendom
pr.	pr.	summer	Erstat-	paa hvilken Kendelsen begæres lyst
ha	m ²		ning	
Kr.	Øre			
10		34,72		
40		54,90	69,62	Kongsmark Bd. I Bl. 54 Art. 12 Kongsmark.
10		19,86		
10		121,48		
		141,34		
		÷ for 25 Ar opdyrket		
		Jord 2,50	138,84	Kongsmark Bd. I Bl. 56 Art. 31 Kongsmark.
10		204,43		
		÷ for 150 Ar opdyrket		
		Jord 15,00	189,43	Kongsmark Bd. I Bl. 57 Art. 8 Kongsmark.
10		15,02	15,02	Kongsmark Bd. II Bl. 27 Art. 13 Kongsmark.
10		331,16	331,16	Kongsmark Bd. I Bl. 63 Art. 7 Kongsmark og 105 og 87 Juvre.
40		43,32		
10		20,92	64,24	Kongsmark Bd. I Bl. 64 Art. 24 Kongsmark, 45 og 79 Juvre.
10		8,36		
40		24,60	32,96	Kongsmark Bd. I Bl. 65 Art. 36 Kongsmark og 80 Juvre.
10		79,67		
40		43,65	123,32	Kongsmark Bd. I Bl. 68 Art. 70 Kongsmark.
10		35,71		
10		146,31	182,02	Kongsmark Bd. I Bl. 77 Art. 91 Kongsmark.
10		0,12		
10		2,64		
40		13,58	16,34	Kongsmark Bd. II Bl. 14 Art. 75 Kongsmark.
10		2,60	2,60	Kongsmark Bd. IV Bl. 73 Art. 215 Kongsmark.
10		488,82	488 82	Kongsmark Bd. IV Bl. 95 Art. 245, 246, 247.
10		37,71		
10		236,16		
		273,87		
		÷ for 65 Ar opdyrket		
		Jord 6,50		
	5	267,37		
		1831,00	2098,37	Kongsmark Bd. I Bl. 55 Art. 9 Kongsmark, Kir- keby Bd. IV Blad 137 Art. 351 Kirkeby.
40		39,28	39,28	Kongsmark Bd. IV Bl. 77 Art. 227, Bd. IV Bl. 88 Art. 228, Bd. IV Bl. 79 Art. 225 Kongsmark.
40		25,92	25,92	Kongsmark Bd. II Bl. 10 Art. 124 Kongsmark.
			18527,43	

De tilkendte Erstatninger udredes med $\frac{2}{3}$ af Statskassen og $\frac{1}{3}$ af Tønder Amtsfond.

De under Fredningen inddragne Arealer vil, for saa vidt de udgør Dele af et Artikelnummer, være at udstykke og særskilt matrikulere, hvorhos de afmærkes i Marken.

Paataleretten m. H. t. de anordnede Fredningsbestemmelser tillægges Fredningsnævnet for Tønder Amt eller det Organ, der maatte træde i Nævnets Sted, samt Danmarks Naturfredningsforening.

Thi bestemmes :

De foran nærmere betegnede Ejendomme vil være at frede som anført mod Udredelse af de forommeldte Erstatninger.

sign. L. Filskov.

sign. P. I. Duhn.

sign. A. Hind.

KORT >

REG. NR. 888.00

Afrids efter matrikelkortet
over
et terræn af
Kongsmark, Rømø Sogn,
Lø Herred, Tønder Amt.

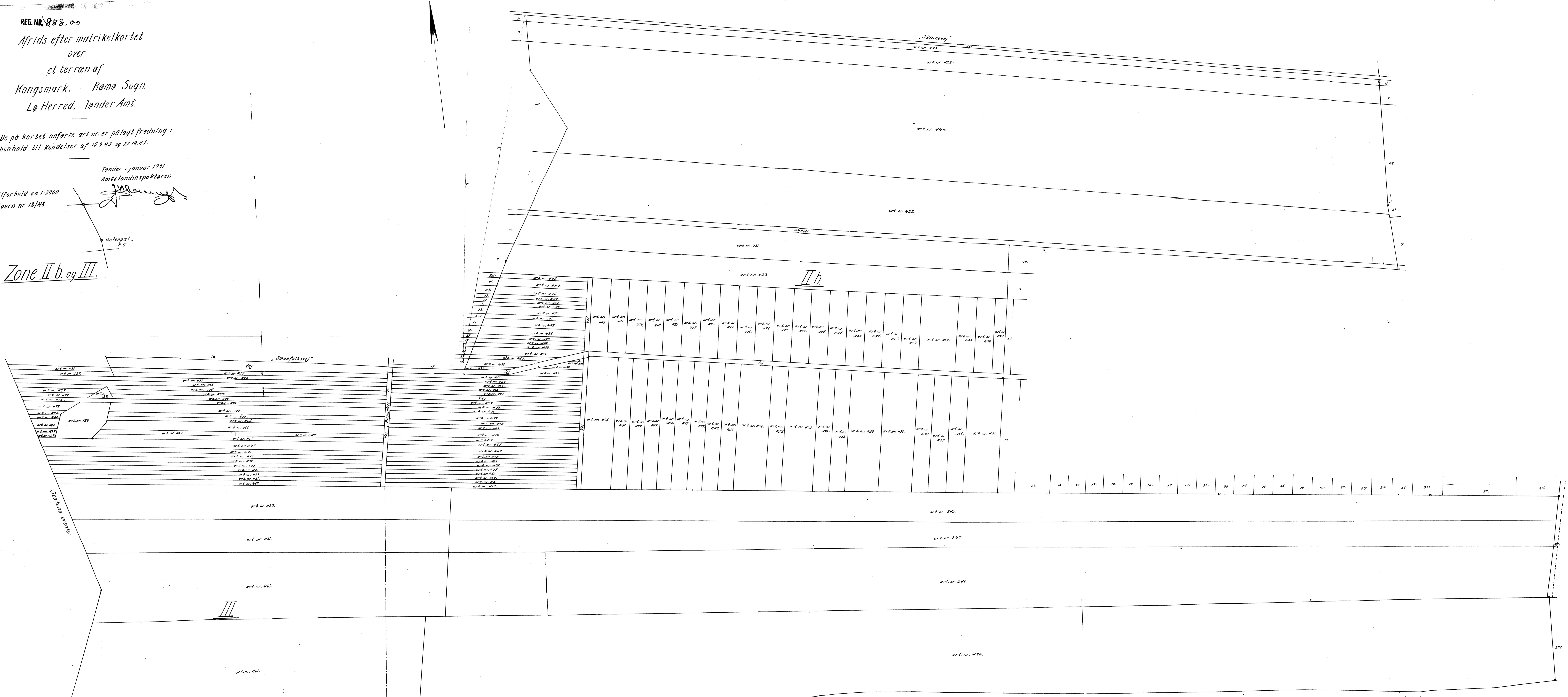
De på kortet anførte art.nr. er pålagt fredning i
henhold til kendelser af 15.9.43 og 22.10.47.

Tønder i januar 1951
Amts landinspektøren.

Målforshold ca. 1:2000
C. Journ. nr. 12/48.

Belønpæl.
F.O.

Zone II b. og III.



Kongsmark.



Zone III.

Zone I.

Vesterhavet.

Afrids efter matrikelkortet
over
et terræn af Kirkeby.

Rømø Sogn, Lø Herred, Tønder Amt.

De på kortet anførte artikelnumre er påført
fredning i henhold til kendelser af 15.9.43 og 22.10.47.

1:10000
Reg. 12/48

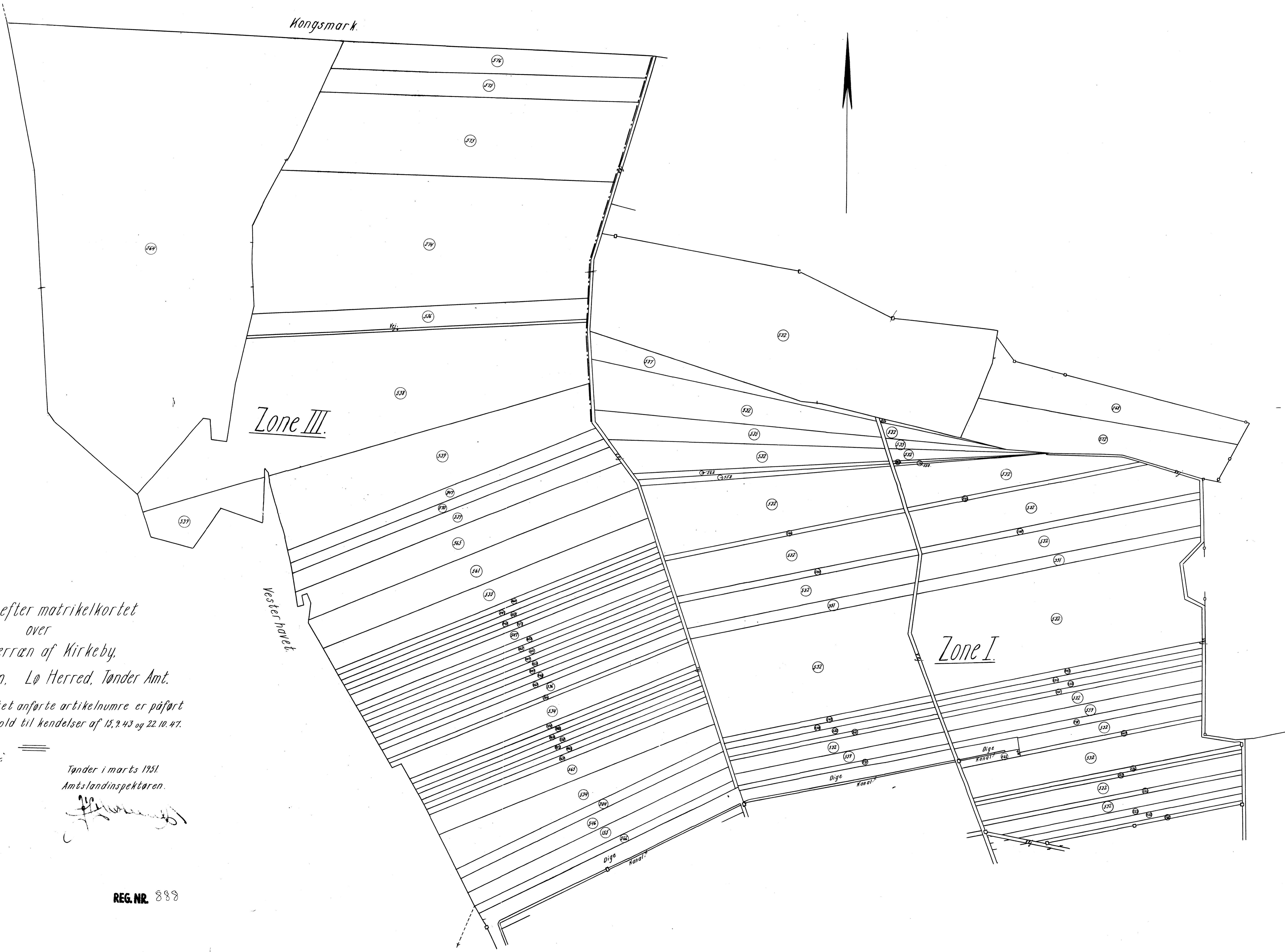
Tønder i marts 1951.
Amtslandinspektøren.

Målforshold 1:4000.
G. Journ. nr. 12/48.

○ art. nr.

— F.O.-pæle.

REG. NR. 888



DISPENSATIONER >

Afgørelser – Reg. nr.: 00888.00

Dispensationer i perioden: 16-06-1993 - 10-10-2005

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf. 74 72 22 05.

Mødtager
Skov- og Naturstyrelsen

17 JUNI 1993

Den 16. juni 1993 foretog formanden, dommer S.A. Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 32/93 Ansøgning fra Sønderjyllands amt om tilladelse til at etablere et vandhul på matr.nr. 270 Kongsmark, Rømø.

§ 50 - Rømø-fredningen -

Der fremlagdes skrivelse af 11. juni 1993 med 1 bilag fra Sønderjyllands amt, landskabskontoret, j.nr. 8-70-52-3-531-2-91.

Det fremgår af sagen, at vandhullet skal fungere som vandingssted for kreaturer eller får, der skal afgræsse et ca. 6 ha stort areal ved Lakolk. Vandhullet vil endvidere gavne det naturlige dyreliv, bl.a. padder.

Fredningsnævnets afgørelse:

Da det ansøgte ikke strider imod fredningens formål, meddeler nævnet herved i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 dispensation til de ansøgte på betingelse af

at det opgravede fyld udjævnes i et højst 15 cm tykt lag,
at der ikke udsættes eller fodres fulgte eller fisk, og
at der ikke opstilles andehuse eller lign.

I medfør af lov om naturbeskyttelse, § 66, bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

S.A. Koustrup

/ha

12/1/8 0051

2

12/1/8
JH

X

Den 15. december 1994 foretog formanden, dommer S.A. Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 68/94

Ansøgning fra Skærbæk kommune om tilladelse til at etablere et afløb over terræn nordøst for Småfolksvej, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 9. december 1994 med bilag fra Sønderjyllands amt, Udvalget for teknik og miljø, j.nr. 8-70-51-3-531-6-94.

Det fremgår af sagen, at kommunen og amtet efter forhandling er enedes om at ændre et tidligere projekt, der bl.a. indeholder etablering af en ny anlagt grøft over et hedeareal til alene at angå et projekt, der omfatter genetablering og forlængelse af eksisterende grøft til afledning af vand over terræn umiddelbart nordøst for Småfolksvej og umiddelbart efter st. 2030.

Det er oplyst, at den del af området, der ligger mellem Lakolk by og sommerhusområdet er såvel fredet som omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Sidstnævnte gælder også for den eksisterende grøft med afløb til Lakolk Sø, og for moser i sommerhusområdet større end 2500 m². Der kræves således dispensation fra såvel Fredningsnævnet som fra amtet til at foretage de foreslåede foranstaltninger.

Om de tekniske forhold er det anført, at pågældende område er

relativ fladt med store svingninger i vandstandsforholdene, således at der i nedbørsrige perioder er en høj vandstand med vand i de laveste partier, medens vandspejlet falder - ofte til under terræn - i tørvejrperioder. Dette giver en sårbar natur, der påvirkes drastisk ved en permanent ændring af vandstandsforholdene. Men det har tillige givet problemer med kommunevejen Småfolksvej, der oversvømmes i efterårs- og vintermånederne med deraf øgede vedligeholdelsesudgifter.

Vejgrøfterne langs Småfolksvej påtænkes udbygget dels ved forlængelse med ca. 120 m mod vest til projektets st. 2030, dels ved i store træk gennem sommerhusområdet at genetablere grøfterne i begge vejsider. Grøfterne etableres i ca. 60 cm dybde i forhold til vejbanen, men på en strækning med stor dybde anvendes rørledning.

Afløbet fra projektets st. 2030 sker efter nærmere undersøgelse mod nordøst til lavning i terrænet eller til rester af skelgrøft, hvorfra vandet løber videre via lavninger i terrænet og bestående grøfter til Lakolk Sø. Det kan blive aktuelt på en strækning med stor dybde at nedlægge rørledning, for at undgå skæmmende sår i landskabet.

Amtet har anført, at man ikke mener, at afvandingen omkring Småfolksvej, således som ansøgningen nu er ændret, vil påvirke naturen mere, end det skønnes acceptabelt, da der dels er tale om eksisterende grøfter, dels er tale om sommerhusområde. Det er dog under forudsætning af, at indgrebet umiddelbart nordøst for Småfolksvej - nordøst for projektets st. 2030 - begrænses mest muligt, f.eks. ved etablering af rørledning i stedet for en dyb grøft.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité har udtrykt betænkelighed ved en situation, hvor der bliver tilledt spildevand til Lakolk Sø.

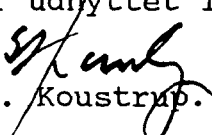
Fredningsnævnets afgørelse:

Efter det oplyste skønner nævnet, at der er så væsentlige interesser i at få ordnede afledningsforhold for vandet ved Småfolksvej, at der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 meddeles dispensation til at foretage afvandinger omkring Småfolksvej, omfattende genetablering og forlængelse af vejgrøft i ca. 60 cm dybde i vejens nordside fra sommerhusområdets vestgrænse mod vest til projektets st. 2030, hvor vandet afledes umiddelbart nordøst for st. 2030 enten over terræn eller til rester af skelgrøft, dog på vilkår

at grøften i projektets st. 2030 ikke bliver dybere end kote 363 cm DNN, og

at Skærbæk kommune inden projektet bringes til udførelse enten til Sønderjyllands Amt indsender et detaljeret projekt til godkendelse eller med amtet på åstedet aftaler nærmere om arbejdets udførelse.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.


S.A. Koustrup.

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheden. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands amt, Dommerkontoret, Nørregade 31, 6270 Tønder**, der videresender klage til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

REG. NR. 0888.00

Den 3. juni 1996 foretog formanden, dommer S.A. Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 23/96

Ansøgning fra Lindet Statsskovdistrikt om tilladelse til afgræsning af et areal på matr.nr. 532 og 568 Kirkeby, Rømø, samt om lovliggørelse af en allerede iværksat afgræsning af matr.nr. 218 Kirkeby, Rømø.

*Fredning af område på Rømø
§ 50*

Der fremlagdes skrivelse af 28. maj 1996 med bilag fra Sønderjyllands amt, j.nr. 8-70-51-3-531-5-96-

Det fremgår af sagen, at de pågældende arealer er på ca. 21 ha.

Området er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947.

Ifølge kendelsen skal arealerne bevares i deres nuværende tilstand, og græsning kan finde sted i det hidtidige omfang.

Da der i dette tilfælde er tale om græsning af et område, som ikke før har været afgræsset, forudsætter dette en dispensation.

Amtet har meddelt, at det er deres opfattelse at afgræsning med kvæg vil medvirke til at bevare hedetilstanden, ved at hindre opvækst af fyr og pil.

Fredningsnævnets afgørelse:

Bl.a. fordi en afgræsning vil medvirke til at bevare områdets hede, er det ansøgte ikke i strid med fredningens formål.

Nævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til afgræsning af de beskrevne arealer på matr.nr. 218 Kirkeby, Rømø, (område 1) og matr.nr. 532 og 568 Kirkeby, Rømø (område 2), dog på vilkår

at amtet til enhver tid kan forlange græsningstryk og -periode på arealet ændret, hvis det vurderes, at græsningen har en negativ effekt på områdets vilde dyre- og planteliv, og

at der ikke foretages udsåning af græsser, gødskes eller anvendes bekæmpelsesmidler på arealet,

hvilket er de samme vilkår som amtet agter at stille som betingelse for en dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3,

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.


S.A. Koustrup.

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheden. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for påtegning Sønderjyllands amt, Dommerkontoret, Nørregade 31, 6270 Tønder, der videresender klage til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

REG. NR. 0888.00.

Den 7. juli 1999 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkantoret:

J.nr. 20/1999:

Ansøgning fra Linnet Statsskovdistrikt om tilladelse til hedepleje på arealer tilhørende Skovdistriktet.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 4. marts 1999 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 8-70-51-3-531-8-96.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Helge Jensen (Skærbæk kommune), Henry Hansen (Gram kommune) og Jens Peter E. Jørgensen (Nr. Rangstrup kommune) har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at hedepleje i form af afbrænding ønskes foretaget på 7 arealer, hvoraf de 6 er fredet. Det drejer sig om følgende:

1. Den vestlige del af Rømø, Skærbæk kommune, omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 17. december 1985,
2. Kirkeby, Juvre, Skærbæk kommune omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947,
3. Sydsiden af Fladså, Gram kommune, omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 30. september 1978,
4. Enderupskov, Gram kommune, omfattet af fredningsdeklaration af 22. oktober 1952,
5. Areal nord for Ballumbjerg, Gram kommune, omfattet af

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1996 - 12 11 / 8 - 0006 Bil.

3

fredningsdeklaration af 22. oktober 1952, og
7. Helm Polde, Nr. Rangstrup kommune, omfattet af frednings-
deklaration af 22. oktober 1952.

Fredningerne har i det væsentlige til formål at bevare arealerne i deres nuværende tilstand, således at landskabets karakter bevares.

I Overfredningsnævnets afgørelse vedrørende det under 1) nævnte område, er det anført, at fredningen bl.a. har til formål at bevare de landskabelige værdier, der knytter sig til variation i klitheder, græsarealer, strande, enge og vådområder, og det er i afgørelsen bestemt, at Sønderjyllands Amt på arealer, der ikke ejes af Staten, har ret til at foretage naturpleje til opfyldelse af fredningens formål, herunder afbrænding af hedearealer.

Med hensyn til det under 2) anførte område, er det ved fredningen bestemt, at det skal bevares i dets nuværende naturlige tilstand, medens græsning og lyngslagning kan finde sted i hidtidigt omfang.

I Overfredningsnævnets kendelse af 30. september 1978 (område nr. 3) er det bestemt, at de fredede arealer skal bevares i deres nuværende tilstand, således at landskabets karakter af åbent, overvejende udyrket, lyngdækket og utilplantet område bevares. Det er videre bestemt, at på arealer, der ikke er opdyrket, har fredningsmyndighederne ret til at opretholde den ønskede naturtilstand, eventuelt ved afgræsning.

I de under 4), 5) og 7) nævnte fredningsdeklarationer er det bestemt, at de pågældende arealer skal henligge i deres nuværende tilstand uden forstlig behandling, dog således, at visse bevoksninger skal fjernes ved passende hugst, og arealerne skal holdes fri for selvsået opvækst. Det er anført, at lyngslåning ikke må finde sted.

Det fremgår af ansøgningen, at Skovdistriktet ønsker at afbrænde arealerne for at få ny hedevegetation. Det foretages ved rotations-afbrænding, hvor der hvert år

afbrændes mindre parceller af de ansøgte arealer. I løbet af 10 år forventes alle arealerne at være afbrændte, og der ansøges derfor om en 10-årig dispensation. Amtet har vurderet, at afbrænding er en udmærket metode til at opnå den ønskede tilstand. Amtet er indstillet på at meddele den dispensation, der kræves efter naturbeskyttelseslovens § 3 på nærmere angivne vilkår.

Det er oplyst, at område nr. 1), 2) og 7) ligger indenfor de udpegede EF-habitatområder, hvilket efter bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder § 4, stk. 1, medfører, at der ikke må gives dispensationer m.v., såfremt dette kan indebære forringelse af områdets naturtyper og levesteder for arterne eller kan medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for.

Efter Amtets vurdering vil det ansøgte forbedre områdets naturtilstand og ikke medføre betydelig forstyrrelse.

Ved de under 1)-3) nævnte fredningssager har Danmarks Naturfredningsforening stået som sagsrejsjer. I et høringssvar har Foreningen meddelt, at man ikke har bemærkninger til det ansøgte.

I de under 4), 5) og 7) nævnte deklamationer er der tillagt Naturfredningsrådet påtaleret. Efter forretningsordenen for fredningsnævnet er der givet Skov- og Naturstyrelsen lejlighed til at udtale sig.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Formanden, det amtsrådsvalgte medlem og de kommunalvalgte medlemmer for Skærbæk og Nr. Rangstrup kommuner er af den opfattelse, at Nævnet under hensyn til fredningernes formål om at bevare landskabets karakter kan imødekomme det ansøgte på vilkår:

at afbrænding skal ske i perioden mellem 1. august og 1. april, og

at der ikke må etableres brandbølter ved jordbehandling
(harvning, fræsning, pløjning m.v.).

Det kommunevalgte medlem for Gram kommune har ikke kunnet godkende en dispensation, idet det ønskede formål må kunne opnås på anden måde end ved afbrænding.

Da det herefter indenfor hver kommune er flertal i Nævnet meddeles der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation på de ovenfor nævnte vilkår til hedepleje ved afbrænding af arealerne ved rotations-afbrænding. Det godkendes, at rotations-afbrændingen kan ske over en 10-årig periode.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt en påbegyndelse af hedepleje ikke er sket 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

SCANNET

REG.NR. 0888.00

23 SEP. 2002

Den 11. september 2002 kl. 11.30 afholdt **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** møde ved Småfolksvej/matr.nr. 245 m.fl., Kongsmark, Rømø med formanden, dommer Claus Kejser, det amtsrådsvalgte medlem Thomas Lauritzen, Christiansfeld, og det kommunalvalgte medlem Erik Nielsen.

Der foretoges:

J.nr. 11/2002:

Ansøgning fra Karen Margrethe og Jes Peter Hansen om tilladelse til afgræsning af hede på matr.nr. 245 m.fl. Kongsmark, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

For Sønderjyllands Amt mødte Søren Mikael Møller.

For Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité mødte Søren Eller.

For Friluftsrådet mødte amtsformand Mogens Thomsen.

For Grundejerforeningen Småfolksvej mødte Poul H. Carstensen og Hans O. Carstensen, der fremlagde skrivelse med redegørelse af d.d.

Christian Bonnichsen, ejer af matr.nr. 805 Kongsmark, var mødt og fremlagde skrivelse af d.d. samt fotos.

Ansøgerne var til stede.

Formanden redegjorde kort for fredningsbestemmelserne og gennemgik ansøgningen.

Søren Mikael Møller oplyste, at det pågældende areal ikke har været afgræsset i mange år, hvorfor der kræves dispensation for at iværksætte kreaturgræsning.

Poul H. Carstensen redegjorde for Grundejerforeningens synspunkter og oplæste grundejerforeningens skrivelse af d.d.

Hans O. Carstensen bemærkede i forlængelse heraf, at han har undersøgt, hvad arealet tidligere har været brugt til, og ingen lokalkendte erindrer, at det har været indhegnet, og det har ikke været anvendt til lynghugning eller til græsning af hornkvæg. Området har været brugt til jagt.

Søren Mikael Møller bemærkede, at Amtet stiller sig positivt overfor det ansøgte, idet afgræsning med kvæg vil være til gavn for områdets natur, især for bevaring af

hedelyng og et åbent landskab. Kvæg vil afbide lyngen, hvorved den forynges, ligesom det forventes at kvægdrift kan være med til at forhindre, at heden springer i skov. Syd for Kirkeby plantage græsser skotsk højlandskvæg, og dette har ikke givet anledning til problemer. Han er dog ikke bekendt med, hvorvidt der er offentlig adgang til det område.

Poul H. Carstensen bemærkede hertil, at Amtet ensidigt fokuserer på det skotske højlandskvæg. Der kunne jo også udsættes får. Som anført af grundejerforeningen er der en række stier fra sommerhusområdet over arealet til Kirkeby Plantage, og mange mennesker vil være bange for at passere området, hvis der græsser højlandskvæg. Det vil nok især gælde tyske turister, der jo ikke er kendt med kreaturer. En afgræsning med højlandskvæg kan derfor få en negativ virkning på den helt almindelige sommerhusudlejning. Som et forsøg kunne man begrænse afgræsningen til den vestligste del, således at der fortsat ville være fri og uhindret passage fra sommerhusområdet.

Jens Peter Hansen bemærkede, at arealet gror til i skov. Selvom kvæg udsættes på arealet, vil man fortsat kunne færdes frit på området. Der vil kunne laves de nødvendige passager i indhegningen. Området er købt med henblik på jagt, og den indhegning, der er nødvendig til får, vil holde vildtet ude.

Mogens Thomsen bemærkede, at det er vigtigt med naturpleje af området, men at han ser problemer med indhegningen.

Søren Eller bemærkede, at det er nødvendigt med pleje af arealet, så det ikke springer i skov. Foreningen ser ingen problemer ved afgræsning af kvæg, men der bør fortsat være mulighed for offentlig adgang.

Søren Mikael Møller bemærkede på forespørgsel, at det er en teknisk vurdering, der ligger til grund af antallet af kreaturer, der skal græsse, og at det kunne være hensigtsmæssigt at opdele arealet til græsning.

Søren Mikael Møller bemærkede videre, at der ikke i dag er fremkommet yderligere, der vil ændre Amtets "udkast til vilkår" af 8. august 2002. De i udkastet nævnte betingelser må forventes at indgå i Amtets endelige afgørelse.

Formanden gennemgik herefter de af Amtet stillede betingelser.

De mødte havde lejlighed til at fremkomme med yderligere bemærkninger.

Efter besigtigelse ved arealets nordøstligste hjørne foretog Nævnet besigtigelse af området udfor fra M. Erichsens Vej.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Ifølge fredningen skal arealerne "bevares i deres nuværende naturlige Tilstand, medens Græsning og Lyngslagning kan finde Sted i det hidtidige Omfang".

Efter baggrunden for rejsning af fredningssagen må det antages, at fredningen har til formål at bevare de karakteriske elementer i Rønmøs natur, herunder hedeområderne.

Under besigtigelsen kunne Nævnet konstatere, at heden flere steder var under tilgroning med fyrretræer. Det må endvidere som anført af Amtet antages, at det er nødvendigt med en vis fornyelse af lyngplanterne, for at disse ikke skal blive udkonkurreret af andre plantetyper. En pleje af heden er derfor nødvendig, og Nævnet finder, at afgræsning med højlandskvæg kan være en hensigtsmæssigt løsning sammen med andre foranstaltninger som f.eks. rydning af større fyrretræer.

Herefter kan en dispensation ikke anses for stridende mod fredningens formål, hvorfor Nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler dispensation til at afgræsse heden på matr. nr. 245, 246, 247 og 424 Kongsmark, Rønmø med kvæg.

Dispensationen bør tidsbegrænses, og Nævnet finder, at et tidsrum på 5 år må være passende for at kunne vurdere virkningen af afgræsningen. Endvidere bør der gives Amtet mulighed for at følge udviklingen løbende og for at foretage de justeringer, der måtte blive anset for nødvendige. På den baggrund og af hensyn til det, der i øvrigt er fremkommet under mødet, gives dispensationen på følgende vilkår, som foreslået af Amtet:

- Der afgræsses i højst 5 år. Hvis der fortsat ønskes afgræsning herefter, skal der søges påny.
- Afgræsning sker udelukkende inden for perioden mellem 1. maj og 1. november.
- Der må maksimalt afgræsses med 25 voksne stykker skotsk højlandskvæg på hele arealet (87 ha) som et gennemsnit hen over hele græsningssæsonen, eller ved valg af andre racer med 0,1 dyreenhed pr. ha.
- Amtet kan til enhver tid - efter forudgående drøftelse med ejeren - forlange græsningstryk og -periode på arealet ændret, hvis Amtet vurderer, at græsningen har en negativ effekt på området's vilde dyre- eller planteliv.
- Der må ikke tilskudsfordres bortset fra nødvendigt vitamin- og mineraltilskud.
- Der må ikke sprøjtes, gødskes eller foretages jordbehandling, såning, oplagring eller plantning.
- Hegnet skal bestå af almindeligt trådhegn, eventuelt pigtråd, der ikke skæmmer landskabet.
- Hegnet nedtages og fjernes ved dispensationens ophør, såfremt der ikke meddeles fornyet dispensation til fortsat græsning på arealerne.
- Der må ikke opstilles skure m.v. eller oplagres/deponeres materialer uden aftale med Amtet.
- Amtet har - efter aftale med ejeren - ret til at foretage supplerende pleje af heden, eksempelvis rydning af træopvækst.
- Der sikres passage gennem arealets vestligste del ved etablering af led i hegnslinjen i forbindelse med allerede eksisterende sti. Ejer friholdes for omkostninger til etablering af nævnte led eller låger og andet eventuelt arbejde i forbindelse med fastholdelse af en farbar sti.

- I forlængelse af, at førnævnte sti gennem længere tid har været offentlig tilgængelig og benyttet af besøgende, holdes det indhegnede areal fri for tyre, så besøgende fortsat kan benytte stien gennem hegningen i sikkerhed.

Det bemærkes, at det ansøgte tillige kræver Amtets dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser 

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg tlf. 7342 4121 fax 7442 4123

Skov og Naturstyrelsen
2005

SCANNET

Den 13. april 2005 kl. 10.00 afholdt **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** møde på Småfolksvej / matr.nr. 245 m.fl. Kongsmark, Rømø, med formanden, dommer Claus Kejser, det amtsrådsvalgte medlem Thomas Lauritzen, Christiansfeld, og det kommunalvalgte medlem Erik Nielsen.

Der foretoges:

J.nr. 5/2005

Ansøgning fra Karen Margrethe og Jes Peter Hansen om dispensation til vintergræsning m.v. på matr.nr. 245 m.fl. Kongsmark, Rømø.

- § 50 -

For Sønderjyllands Amt mødte Ole Stenrøjl Kristensen og Søren Mikael Møller.

For Friluftsrådet mødte Mogens Thomsen.

For Grundejerforeningen Småfolksvej mødte Poul Henning Carstensen og Christian Bonnicksen.

Karen Margrethe og Jes Peter Hansen var mødt.

Formanden redegjorde kort for fredningsbestemmelserne og for den tidligere meddelte dispensation, der blev stadfæstet af Naturklagenævnet den 4. juli 2003. Formanden gennemgik endvidere ansøgningen.

Søren Mikael Møller oplyste, at dyrenes udsætning er en del af plejeforanstaltningerne af hedeområdet, hvortil der er offentlig adgang. Amtet er indstillet på at meddele dispensation til afgræsning både sommer og vinter med 15 stykker kvæg på hele arealet. Amtet har intet imod at lade en tyr gå i indhegningen. Kreaturflokkens adfærd vil nok dermed blive mere rolig. Det er vigtigt at sikre, at tyren ikke er til fare for publikum, og publikums adgang til arealet skal sikres. I den forbindelse nævnte Søren Møller, at der består den mulighed, at hjulsporet/trampestien længst mod vest flyttes 5-10 meter mod øst, så publikums færdsel ad stien kan foregå uden for indhegningen.

Søren Møller bemærkede videre, at der ifølge lovgivningen nu er offentlig adgang til heggede, udyrkede arealer, dog ikke til privatejede areal, hvorpå der græsser dyr.

Jes Hansen oplyste, at arealet blev købt med henblik på jagt, og ikke på erhvervmæssig landbrug. De ønsker en tyr i indhegningen, "idet der jo også er noget, der hedder avl". De ønsker kreaturerne på græs hele året, idet det er meget vanskeligt at indfange dem i november måned.

Christian Bonnicksen bemærkede, at der alle dage har været offentlig adgang til området, og at folk færdes på hele arealet. Arealet har aldrig været indhegnet før. Der er en del stier inde på arealet, og man vil gerne have lov til at gå på tværs af arealet. Der er ikke

2001-1211/14-0003
46

set tegn på, at kvæget afbider lyng på arealet, eller at det forhindrer, at heden springer i skov. I stedet bliver vandhuller og klitter ødelagt. Christian Bonnicksen fremlagde som dokumentation herfor nogle fotos. Indhegningen har været utilstrækkelig, idet flere dyr er brudt ud bl.a. til sommerhusområdet. Det kan ikke undre, at dyrene kan være svære at indfange, når der afholdes klapjagt på arealet ugen før indfangning påbegyndes.

Søren Møller anførte hertil, at der før var slid fra mennesker, nu er der slid fra dyr, men måtte dog medgive, at der måske var lidt mere slid nu.

Søren Møller og ejerne var enige om, at udsætning af dyrene er en plejeforanstaltning,

Poul Carstensen bemærkede, at fristen den 1. november for indtagning af dyr blev overskredet, og at man i den anledning i januar måned rettede henvendelse til Amtet for at klage. Først i marts måned hørte man fra Amtet, der svarede, at man nu var så tæt på maj måned, hvor dyrene skulle udsættes, at der ikke fra Amtens side ville blive foretaget noget i anledning af klagen. Uanset vilkårene for dispensationen har der gået tyre på arealet.

Poul Carstensen anførte videre, at hvis forsøget med dyr på græs hele året skal gennemføres, bør det ske på et mindre areal vest for sommerhusområdet og således, at området bliver ordentligt indhegnet. Et areal til græsning på 88 ha er alt for stort.

Mogens Thomsen anførte, at en helårsafgræsning kan accepteres, men der må ikke ske en forringelse af offentlighedens adgang til området. Der må maksimalt være 15 stk. kvæg på arealet ved en helårsafgræsning.

Søren Møller bemærkede, at der på et areal syd for plantagen bliver afgræsset om vinteren, og at dette ikke medfører problemer.

Parterne havde lejlighed til yderligere at komme med bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Som anført i Nævnets tidligere afgørelse må det antages, at fredningen har til formål at bevare de karakteristiske elementer i Rømøs natur, herunder hedeområderne. Arealet er truet af tilgroning bl.a. af fyr, og uden pleje må det antages, at lyngen vil være udlevet i løbet af en årrække.

Offentligheden har haft adgang til arealet, der er på ca. 87 ha. Afgræsning ved skotsk højlandskvæg sker som led i naturpleje, og efter ejerens oplysninger i såvel dette som det forrige møde kan udsætning af disse dyr ikke ses som et led i en erhvervsmæssig udnyttelse af ejendommen. Det må derfor antages, at offentligheden fortsat bør have adgang til området efter naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, således at bestemmelsen i § 24, stk. 5, ikke begrænser denne adgang.

Ved en afvejning af hensynet til offentlighedens adgang overfor de synspunkter, som Amtet og ejerne har anført, må Nævnet fastholde det tidligere vilkår om, at det indhegnede areal holdes fri for tyre.

Det er under dette møde oplyst, at dyr har været brudt ud af indhegningen både til sommerhusområdet mod nord og til plantagen mod syd. Nævnet finder på grundlag, at bestemmelsen om hegning bør ændres til, at der skal ske forsvarlig hegning, idet det må anses for væsentligt, at det så vidt muligt undgås, at dyrene bryder ud.

Nævnet finder fortsat, at en pleje af heden er nødvendig, og at afgræsning med skotsk højlandskvæg kan være en hensigtsmæssig løsning. En dispensation med helårs-afgræsning som ansøgt kan ikke antages at være i strid med fredningens formål, hvorfor Nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler fortsat dispensation til afgræsning af heden på matr.nr. 245, 246, 247 og 427 Kongsmark, Rømø med kvæg.

Dispensationen kan ikke antages at være i strid med de forpligtelser, der følger af lovens § 50, stk. 2.

Dispensationen gives på følgende vilkår:

- Der afgræsses i højst 5 år fra dispensationens ikrafttræden. Hvis der fortsat ønskes afgræsning herefter, skal der søges påny.
- Der kan afgræsses både sommer og vinter. Såremt der afgræsses både sommer og vinter, må der maksimalt afgræsses med, hvad der svarer til 15 stykker skotsk højlandskvæg på hele arealet (87 ha) som et gennemsnit henover hele året. Såfremt der kun sommergræsses, må der maksimalt afgræsses med, hvad der svarer til 25 stykker skotsk højlandskvæg som et gennemsnit henover hele græsningssæsonen (1. maj til 1. november). Eventuelle kalve under 6 måneder kan gå med moderen og tæller ikke med i opgørelsen af belægningen.
- Amtet kan til enhver tid - efter forudgående drøftelse med ejeren - forlange græsningstryk og -periode på arealet ændret, hvis amtet vurderer, at græsningen har en negativ effekt på områdets vilde dyre- eller planteliv.
- Der må ikke tilskudsfordres, bortset fra nødvendigt vitamin- og mineraltilskud.
- Der må ikke sprøjtes, gødskes eller foretages jordbehandling, såning, oplagring eller plantning.
- Det areal, der afgræsses, skal være forsvarligt heget. Hegnet må ikke skæmme landskabet. Offentlighedens adgang skal om fornødent sikres ved låger, led eller andre foranstaltninger.
- Hegnet nedtages og fjernes ved dispensationens ophør, såfremt der ikke meddeles fornyet dispensation til fortsat græsning på arealerne.
- Der må ikke opstilles skure m.v. eller oplagres/deponeres materialer uden aftale med amtet.
- Amtet har - efter aftale med ejeren - ret til at foretage supplerende pleje af heden, eksempelvis rydning af træopvækst.
- Der må ikke gå tyre i indhegningen.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

SCANNET

SKAL KØBES

Den 5. oktober 2005 kl. 13.15 afholdt **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** møde på Rømø med formanden, dommer Claus Kejser, det amtsrådsvalgte medlem Thomas Lauritzen, Christiansfeld, og det kommunalvalgte medlem Erik Nielsen.

Der foretoges:

J.nr. 28/2005

Ansøgning fra Mogens S. Rasmussen om tilladelse til afgræsning af hede ved Skinnevejen på Rømø, matr.nr. 133 m.fl. Kongsmark, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 12. august 2005 fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet.

Det fremgår af sagen, at arealerne er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947 om fredning af områder på Rømø (Fredningsnævnets kendelse af 15. september 1943). Det er i fredningen bestemt, at arealerne skal bevares i deres nuværende, naturlige tilstand, mens græsning og lyngslagning kan finde sted i det hidtidige omfang. Bebyggelse, beplantning og opdyrkning er forbudt.

Amtet har oplyst, at hverken græsning eller lyngslagning har været praktiseret i de senere årtier.

Amtet har videre oplyst, at arealerne ligger indenfor et EU-støttet LIFE-projekt om bevarelse og pleje af klitheder, som er en prioriteret naturtype i habitatdirektivet. Området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og Amtet har den 12. august 2005 meddelt dispensation på en række nærmere angivne vilkår. Det er i forbindelse med dispensationen oplyst, at ansøgningen omfatter et ca. 84 ha stort hedeareal. Der er tale om et varieret terræn med indslag af næringsfattige hedekær og tørre klitter. Arealen ønskes afgræsset af kvæg for at pleje heden, og dette vil efter Amtets opfattelse være til gavn for områdets natur ved at lyngen forynges, og opvækst af træer, buske og tagrør holdes nede. Hele arealet er EF-habitatområde og EF-fuglebeskyttelsesområde. De stillede vilkår skal også sikre, at der ikke tilføres heden ekstra næringsstoffer eller andet, som vil kunne forrykke eller forandre plantedækkets sammensætning afgørende og i en u hensigtsmæssig retning.

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejser, har haft lejlighed til at udtale sig, men er ikke fremkommet med nogen bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Efter de foreliggende oplysninger må det antages, at en afgræsning vil være til gavn for området blandt andet ved en foryngelse af lyngen og dermed til en sikring af det karakteristiske landskab. Da det ansøgte således er i overensstemmelse med fredningens formål, meddeler Nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til det ansøgte.

Efter oplysningerne fra Amtet kan dispensationen ikke antages at være i strid med de forpligtelser, der fremgår af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2.

Dispensationen meddeles på følgende vilkår:

- Der afgræsses i højst 5 år. Hvis der fortsat ønskes afgræsning herefter, skal der søges påny.
- Der må maksimalt afgræsses med 0,8 dyreenheder pr. ha som gennemsnit over året.
- På engarealerne i områdets vestlige del må der ikke græsses i perioden 1. marts - 15. juni.
- Amtet kan til enhver tid, efter forudgående drøftelse med ejer, forlange græsningstryk og græsningsperiode ændret, hvis amtet vurderer, at græsningen har en negativ effekt på områdets vilde dyre- eller planteliv.
- Der må ikke tilskudsfordres bortset fra nødvendigt vitamin- og mineraltilskud, som skal gives på faste pladser.
- Der må ikke sprøjtes, gødskes eller foretages jordbehandling, såning, oplagring eller plantning.
- Hegnet skal bestå af almindeligt trådhegn, der ikke skæmmer landskabet.
- Hegnet nedtages og fjernes ved dispensationens ophør på ansøgers foranledning, såfremt der ikke meddeles fornyet dispensation til fortsat græsning på arealerne.
- Der må ikke opstilles skure m.v. eller oplagres/deponeres materialer uden aftale med amtet.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg tlf. 7342 4121 fax 7442 4123

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

SCANNET 13 OKT. 2005

Den 10. oktober 2005 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 35/2005

Ansøgning fra Lindet Statsskovdistrikt om tilladelse til afgræsning af hedeareal på matr.n. 460 m.fl. Kongsmark, Rømø, Skærbæk kommune

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 30. september 2005 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 05/9094.

Det bemærkes, at sagen i forbindelse med besigtigelse i anden sag på Rømø har været behandlet i Nævnet, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at den østlige del af det pågældende areal er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 22. oktober 1947 vedrørende fredning af områder på Rømø (Fredningsnævnets afgørelse af 15. september 1943). Efter fredningen forbydes bebyggelse, beplantning og opdyrkning, og det er bestemt, at arealerne således skal bevares i deres nuværende, naturlige tilstand, medens græsning og lyngslagning kan finde sted i det hidtidige omfang. Amtet har oplyst, at området ikke har været udsat for nogen form for drift igennem længere tid.

Den vestlige del af arealet er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 17. december 1985 vedrørende fredning af arealer på den vestlige del af Rømø. Denne fredning har til formål at bevare og pleje områdets plante- og dyreliv med de også landskabelige værdier, der knytter sig til variationen af klitheder, græsarealer, strandenge og vådområder og således, at området kan opretholdes som et vigtigt og værdifuldt raste- og ynglested for fugle. I afgørelsens afsnit om naturpleje er bestemt, at på arealer, der ikke ejes af Staten, har Sønderjyllands Amt ret til at lade foretage naturpleje til opfyldelse af fredningens formål, herunder ved græsning, såning, slåning m.v.

Det er oplyst, at de arealer, der søges afgræsset, tilhører Staten.

Sønderjyllands Amt har som Nævnets tekniske sekretariat oplyst, at en væsentlig forudsætning for bevaring af områdets landskabelige kvaliteter er, at heden holdes fri for tilgroning med buske og træer, ligesom tilstedeværelsen af lyng må betragtes som et væsentlig og karakteristisk element, både landskabeligt og botanisk. Der er kun ganske lidt tilgroning med træer på arealet, men lyngen har brug for pleje og foryngelse for at overleve.

Hele arealet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som hede, og Amtet er indstillet på at meddele dispensation til det ansøgte på nærmere angivne vilkår. Det er videre oplyst, at hele arealet er Natura 2000-område: EF-habitatområde (Vadehavet) og EF-

2001-1211/8-0003
48

fuglebeskyttelsesområde (Rømø). Ved dispensationen vil Amtet stille en række vilkår for at undgå, at hedens sårbare plantedække især i hedekær og på klitter overgræsses, men at plantedækket holdes intakt. Græsningens ekstensive karakter skal samtidig levne plads og ro til områdets vilde fauna, herunder fuglelivet.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Efter de foreliggende oplysninger er det Nævnets vurdering, at afgræsningen af arealerne kræver dispensation fra begge fredningskendelser.

Det er videre Nævnets vurdering, at en afgræsning med henblik på pleje af hedearealerne ikke er i strid med fredningernes formål, hvorfor Nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler dispensation til det ansøgte på følgende vilkår:

- Der afgræsses i højst 5 år. Hvis der fortsat ønskes afgræsning herefter, skal der søges påny.
- Afgræsning sker udelukkende i perioden mellem 15. juni og 1. oktober, dog med mulighed for at gennemføre en kontrolleret forsøgsordning i samråd med Sønderjyllands Amt.
- Der må maksimalt afgræsses med 0,8 dyreenheder pr. ha på arealet.
- Amtet kan til enhver tid - efter forudgående drøftelse med skovdistriktet - forlange græsningstryk og -periode på arealet ændret, hvis amtet vurderer, at græsningen har en negativ effekt på områdets vilde dyre- eller planteliv.
- Der må ikke tilskudsfodres bortset fra nødvendigt vitamin- og mineraltilskud.
- Der må ikke sprøjtes, gødskes eller foretages jordbehandling, såning, oplagring eller plantning.
- Hegnet skal fortsat bestå af almindeligt trådhegn, der ikke skæmmer landskabet.
- Hegnet nedtages og fjernes ved dispensationens ophør, såfremt der ikke meddeles fornyet dispensation til fortsat græsning på arealerne.
- Der må ikke opstilles skure m.v. eller oplagres/deponeres materialer uden aftale med amtet.

Efter oplysningerne fra Amtet sammenholdt med de stillede vilkår, er dispensationen ikke i strid med de forpligtelser, der fremgår af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsler

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen

udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

15. september 2017
FN SJS 24/2017

J.nr.: FN SJS 24/2017: Ansøgning fra Tønder Kommune om tilladelse til at foretage indhegning og afgræsning af matr.nr. 1347, 460 og 464 Kongsmark, Rømø.

Fredningsnævnet har den 4. april 2017 modtaget ansøgning fra Tønder Kommune om tilladelse til at foretage indhegning og afgræsning af matr.nr. 1347, 460 og 464 Kongsmark, Rømø.

Der var ved ansøgningen henvist til ophævede fredningskendelser og det er konstateret, at matr.nr. 1347 Kongsmark ikke er beliggende i et fredet område.

Det fremgår i øvrigt af ansøgningen, at arealerne er på ca. 20 ha, og at de ud over at de ligger i et fredet område (for så vidt angår matr.nr. 460 og 464) er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som beskyttet hede. Det fremgår endvidere, at størstedelen af arealerne ligger i et Natura 2000 område (Habitatområde H78 Vadehavet) og Fuglebeskyttelsesområdet F65 Rømø. Tønder Kommune vurderer, at afgræsningen ikke vil være til skade for den beskyttede natur eller dyr.

Matr.nr. 460 og 464 Kongsmark er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 22. oktober 1947 vedrørende Rømø.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation, hvis det ansøgte skal tillades.

Fredningsnævnets formand har i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, stk. 2 og stk. 3 på de vilkår, der er anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Ved Rømø Fredningen stadfæstede Overfredningsnævnet den 22. oktober 1947 med en nærmere anført tilføjelse Fredningsnævnets kendelse af 15. september 1943 om fredning af Rømø. Af kendelsen fremgår blandt andet:

”Fredningens Omraade:

Areal I.

Fredningen vil være at fremme inden for det af Naturfredningsraadet foreslaede område

Areal II a og b.

Fredning gennemføres inden for et Omraade, der mod Nord begrænses af den ny amtsvej. Det bemærkes herved, at Nævnet ikke har fundet tilstrækkelig Anledning til at paabyde Amtsvejens Gennemførelse som facadeløs, en Foranstaltning, der paa Grund af Loddernes Form og Beliggenhed ogsaa vilde støde paa praktiske Vanskeligheder, men fastsætter, at et 50 Meter bredt Bælte Nord for Vejens nordre Grøft inden for Amtskommunens Arealer ... og endvidere inden for de private Lodder...ikke maa bebygges. Om Bebyggelse Syd for Vejen henvises til det neden for om "Fredningens Art." anførte.

Med Hensyn til V e s t g r æ n s e n har der som oven for nævnt vist sig en stærk Opposition mod Fredning af Strandengene og den 2. Klitrække. Under Hensyn til den neden for bestemte Fredning af Areal III, der i forbindelse med Areal I efter Nævnets Skøn giver et samlet, omfattende og fuldgyldigt Udsnit af Rømøes ejendommelige Natur har Nævnet ikke ment at kunne tiltræde den af Naturfredningsraadet foreslaaede Fredning af Strandengene, ligesom man, henset til de begrænsede Muligheder for Sommerbebyggelse paa Rømø er vejet tilbage for en Fredning af den 2. Klitrække. Fredningsomraadets Vestgrænse fastlægges herefter, bortset fra Amtskommunens Arealer, i Overensstemmelse med Naturfredningsforeningens Forslag d. v. s. følgende Østsiden af den 2. Klitrække...indtil det Punkt, hvor Klitten skærer den forlængede saakaldte "Smaafolksvej" i Art Nr. 75, hvorefter den fører mod Vest til den nord-sydgaende saakaldte "Rimmelsvej", som den følger mod Syd, til den falder sammen med den paa Matrikulkortet med blaat angivne Vestgrænse. Den 2. Klitrække inddrages dog for saa vidt under Fredning, som den undergives de neden for under "Fredningens Art" nævnte Bebyggelsesindskrænkninger. Amtskommunens Arealer Syd for Landevejen...undergives i det hele Fredning i det neden for angivne Omfang.

...

Areal III

Dette Omraade fredes efter Forslaget dog med en Forskydning mod Nord, saaledes at "Smaafolksvejen" i sin Forlængelse mod Vest ud til Strandfredningslinien Syd for Hvilehjemmet danner Nordgrænsen, medens Vestgræsen dannes af Fredningslinien i Henhold til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1935. Af samme Grund som foran under II a og b med Hensyn til den 2. Klitrække anførte undtages dog den bebyggelige Del af den yderste Klit, der ikke maatte være fredet efter Sandflugtsloven, fra Fredningen, men undergives de neden for under "Fredningens Art" anførte bebyggelsesindskrænkninger.

Fredningens Art

Paa samlige fornævnte Omraader forbydes, for saa vidt Undtagelse ikke er gjort, Bebyggelse, Beplantning, Opdyrkning og – for de fugtige Omraader – Gravning af nye Grøfter, medens det findes betænkeligt at forbyde Oprensning af bestaaende Grøfter, hvorved bemærkes, at disse i stort Omfang danner Skel mellem Lodderne, og at Engene under Areal III gennemskæres af en Grøft, der optager og afleder Saltvand og saaledes betinger Græsvæksten.

Arealerne skal saaledes bevares i deres nuværende naturlige Tilstand, medens Græsning og Lyngslagning kan finde Sted i det hidtidige Omfang..."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har ved mail af 9. juni 2017 til Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet central og Friluftsrådet Tønder anmodet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 14. juli 2017.

Fredningsnævnet har indhentet teknisk bistand fra Miljøstyrelsen, der i mail af 28. juli 2017 blandt andet har skrevet:

"...

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen bemærker indledningsvis at styrelsen finder, at afgræsning af naturarealer er en glimrende plejeform af det fredede område...

Lodsejere, høring og klage

Som det også fremgår af nævnets sagsfremstilling skal nævnet alene tage stilling til afgræsningen på matriklerne 460 og 464 Kongsmark Rømø.

...

Matrikel 464 Kongsmark Rømø er ejet af Jens Møller Hattesvej 17, 6792 Rømø. Det fremgår af ansøgningsmaterialet, at Jens Møller er den egentlige projektejer, og derfor må antages at have givet samtykke.

...

Ansøgningen vedrører kun en del af matr. 460 der er vist på følgende kort:



Naturstyrelsen Vadehavet har i mail af 25. august 2017 fremsendt mail af 16. januar 2017 til Jens Møller Jensen. I mailen giver Naturstyrelsen sin accept til det ansøgte på nærmere anførte vilkår:

”Hermed en skriftlig bekræftelse på, at Naturstyrelsen som ejer af matr.nr. 460 Kongsmark, Rømø, har givet Dig fuldmagt til at udarbejde ansøgning til Tønder Kommune om tilladelse til at etablerer kreaturindhegning og igangsætte ekstensiv græsningspleje på de 11,2 ha som aftalt jf. email af 19/09/2016

Du bedes vedlægge hele denne email korrespondance til din ansøgning til Tønder Kommune

For så vidt angår Naturstyrelsens arealer, så skal din ansøgning til kommunen ligge indenfor rammerne af, hvordan Naturstyrelsen normalvis pleje vores andre hede arealer på Rømø, jf. nedenstående:

Drift:

Arealerne skal afgræsses med kvæg af nøjsom race

Arealerne skal som minimum afgræsses hvert år i perioden fra d. 1. juni til d. 15.

september med et passende græsningstryk. Arealerne må gerne afgræsses i en længere periode, dog maksimalt indenfor perioden fra d. 15. april til d. 1. november.

Passende græsningstryk på de 11,2 ha er et sted mellem 0,22 og 0,35 dyreenheder (DE) pr. ha, svarende til 4-6 ammekøer (400-600 kg) eller 8-12 kvier/stude (6-25 mdr.).

Der må kun tilskudsfodres med eventuelle nødvendige mineraler.
Der må kun foretages afpudsning efter nærmere aftale med Naturstyrelsen.
Arealerne må ikke gødskes, kalkes eller sprøjtes med pesticider.
Der må ikke foretages nogen form for dræning eller afvanding.
Der må ikke udbringes nogen form for slam på arealet.
Der må ikke opbevares halmballer, ensilage eller lignende på arealet
Der må ikke henstå maskiner eller redskaber på arealerne.”

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen. Som følge af beliggenheden skal betingelserne i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og stk. 3 tillige være opfyldt. Ifølge disse bestemmelser kan fredningsnævnet kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, og for yngle eller rasteområder for bilag IV arter.

Fredningen har til formål at sikre, at arealerne bevares i deres daværende naturlige tilstand men således, at græsning og lyngslagning kunne finde sted i det hidtidige omfang. Fredningsnævnet finder efter oplysningerne fra Tønder Kommune, at indhegning og afgræsning i det ønskede omfang ikke er i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnet finder endvidere, at det efter oplysningerne fra Tønder Kommune kan lægges til grund, at det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området måtte være udpeget for, og for yngle eller rasteområder for bilag IV arter.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 og stk. 2 og stk. 3, til det ansøgte på vilkår svarende til Naturstyrelsens og Tønder Kommunes:

Arealerne skal afgræsses med kvæg af nøjsom race,

Arealerne skal som minimum afgræsses hvert år i perioden fra d. 1. juni til d. 15. september med et passende græsningstryk. Arealerne må gerne afgræsses i en længere periode, dog maksimalt indenfor perioden fra d. 15. april til d. 1. november,

Passende græsningstryk på de 11,2 ha er et sted mellem 0,22 og 0,35 dyreenheder (DE) pr. ha, svarende til 4-6 ammekøer (400-600 kg) eller 8-12 kvier/stude (6-25 mdr.),

Der må kun tilskudsfodres med eventuelle nødvendige mineraler,

Der må kun foretages afpudsning efter nærmere aftale med Naturstyrelsen,

Arealerne må ikke gødskes, kalkes eller sprøjtes med pesticider,

Der må ikke foretages nogen form for dræning eller afvanding,

Der må ikke udbringes nogen form for slam på arealet,

Der må ikke opbevares halmballer, ensilage eller lignende på arealet,

Der må ikke henstå maskiner eller redskaber på arealerne,

Der afgræsses i højst 10 år, hvorefter plejebehovet vurderes,

Indhegningen skal bestå af almindeligt trådhegn eller fårehegn,

Tønder Kommune kan forlange græsningstrykket og/eller græsningsperioden på arealerne ændret, hvis kommunen vurderer, at græsningen skader de vilde dyr eller planter,

Offentlighedens adgang ind over arealerne skal sikres med låger, led, stenter eller lignende,

Stien/vejen, der går af fra Hattesvej og senere ind over matr. 1347 Kongsmark, Rømø skal ligge udenfor hegningen.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Planklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Planklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Planklagenævnets hjemmeside www.naevnenes-hus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Planklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Planklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Planklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Planklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Planklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Planklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Planklagenævnets hjemmeside www.naevnenes-hus.dk/planklagenævnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Planklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Planklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Planklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 15. september 2017


Margit G. Laur
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Jens Møller Jensen: Hattesvej 17, 6792 Rømø
Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, cb1@toender.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk; sofha@svana.dk
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, soren@eller.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
Friluftsrådet Tønder: sydvestjylland@friluftsradet.dk
Nationalpark Vadehavet: vadehavet@danmarksnationalparker.dk
Naturstyrelsen Vadehavet: vad@nst.dk
Naturstyrelsen Blåvandshuk: blh@nst.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

20. december 2018
Fredningssag FN SJS
32/2018

J.nr.: 32/2018: Ansøgning fra Tønder Kommune om tilladelse til at hæve og udvide Småfolksvej på Rømø.

Fredningsnævnet har den 12. juli 2018 modtaget en ansøgning fra Tønder Kommune om tilladelse til at hæve og udvide Småfolksvej på Rømø. Småfolksvej løber mellem sommerhusområderne Kongsmark og Lakolk.

Overfredningsnævnets afgørelse af 22. oktober 1947 om fredninger på Rømø omfatter Småfolksvej, hvoraf blandt andet fremgår, at arealerne skal bevares i deres nuværende tilstand.

Småfolksvej er et Natura 2000 område (Vadehavet), et Habitatområde (H78) og et fuglebeskyttelsesområde (F65 Rømø).

Fredningsnævnet har foretaget den 28. september 2018 foretaget besigtigelse. Sagen blev herefter udsat på Tønder Kommunes fremsendelse af et mere detaljeret projekt.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Tønder Kommune dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 stk. 1 og stk. 2 som beskrevet under afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund

På kortet nedenfor ses Småfolksvej.



Ved Rømø Fredningen stadfæstede Overfredningsnævnet den 22. oktober 1947 med en nærmere anført tilføjelse Fredningsnævnets kendelse af 15. september 1943 om fredning af Rømø. Af kendelsen fremgår blandt andet:

”Fredningens Omraade:

Areal I.

Fredningen vil være at fremme inden for det af Naturfredningsraadet foreslaede område

Areal II a og b.

Fredning gennemføres inden for et Omraade, der mod Nord begrænses af den ny amtsvej. Det bemærkes herved, at Nævnet ikke har fundet tilstrækkelig Anledning til at paabyde Amtsvejens Gennemførelse som facadeløs, en Foranstaltning, der paa Grund af Loddernes Form og Beliggenhed ogsaa vilde støde paa praktiske Vanskeligheder, men fastsætter, at et 50 Meter bredt Bælte Nord for Vejens nordre Grøft inden for Amtskommunens Arealer ... og endvidere inden for de private Lodder...ikke maa bebygges. Om Bebyggelse Syd for Vejen henvises til det neden for om ”Fredningens Art.” anførte.

Med Hensyn til V e s t g r æ n s e n har der som oven for nævnt vist sig en stærk Opposition mod Fredning af Strandengene og den 2. Klitrække. Under Hensyn til den neden for bestemte Fredning af Areal III, der i forbindelse med Areal I efter Nævnets Skøn giver et samlet, omfattende og fuldgyldigt Udsnit af Rømø's ejendommelige Natur har Nævnet ikke ment at kunne tiltræde den af Naturfredningsraadet foreslaede Fredning af Strandengene, ligesom man, henset til de begrænsede Muligheder for Sommerbebyggelse paa Rømø er vejet tilbage for en Fredning af den 2. Klitrække. Fredningsomraadets Vestgrænse fastlægges herefter, bortset fra Amtskommunens Arealer, i Overensstemmelse med Naturfredningsforeningens Forslag d. v. s. følgende Østsiden af den 2. Klitrække...indtil det Punkt, hvor Klitten skærer den forlængede saakaldte ”Smaafolksvej” i Art Nr. 75, hvorefter den fører mod Vest til den nord-sydgaende saakaldte ”Rimmelsvej”, som den følger mod Syd, til den falder sammen med den paa Matrikelskortet med blaat angivne Vestgrænse. Den 2. Klitrække inddrages dog for saa vidt under Fredning, som den undergives de neden for under ”Fredningens Art” nævnte Bebyggelsesindskrænkninger. Amtskommunens Arealer Syd for Landevejen...undergives i det hele Fredning i det neden for angivne Omfang.

...

Areal III

Dette Omraade fredes efter Forslaget dog med en Forskydning mod Nord, saaledes at ”Smaafolksvejen” i sin Forlængelse mod Vest ud til Strandfredningslinien Syd for Hvilehjemmet danner Nordgrænsen, medens Vestgræsen dannes af Fredningslinien i Henhold til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1935. Af samme Grund som foran under II a og b med Hensyn til den 2. Klitrække anførte undtages dog den bebyggelige Del af den yderste Klit, der ikke maatte være fredet efter Sandflugtsloven, fra Fredningen, men undergives de neden for under ”Fredningens Art” anførte bebyggelsesindskrænkninger.

Fredningens Art

Paa samtlige fornævnte Omraader forbydes, for saa vidt Undtagelse ikke er gjort, Bebyggelse, Beplantning, Opdyrkning og – for de fugtige Omraader – Gravning af nye Grøfter, medens det findes betænkeligt at forbyde Oprensning af bestaaende Grøfter, hvorved bemærkes, at disse i stort Omfang danner Skel mellem Lodderne, og at Engene under Areal III gennemskæres af en Grøft, der optager og afleder Saltvand og saaledes betinger Græsvæksten.

Arealerne skal saaledes bevares i deres nuværende naturlige Tilstand, medens Græsning og Lyngslagning kan finde Sted i det hidtidige Omfang...”

Fredningsnævnet har den 28. september 2018 besigtiget området. Af protokollen fra mødet fremgår:

”Mødt var:

Conny Brandt, Esben Gurung Madsen, Line Nielsen og Christian Kjær-Andersen på vegne Tønder Kommune.

Thomas Bredvig Bjørnskov på vegne Orbicon.

Søren Eller på vegne Danmarks Naturfredningsforening.

Werner Straadt på vegne Friluftsrådet.

Christian Kjær Andersen redegjorde for ansøgningen. Der er et ønske om at udvide vejens bredde med ca. 0,7 m mod nord af hensyn til cyklister og fodgængere. Endvidere er der behov for, at vejen bliver hævet over en strækning på 600 m, da denne del af vejen i de våde perioder står under vand i 2-3 uger. Vandet kan stå i en højde på 20-25 cm på vejen i de perioder, hvilket man kan se på vandmålinger. Vejen vil på en strækning på ca. 600 m blive hævet med gennemsnitlig 60 cm. Vejudvidelsen med 0,7 m vil blive udført på hele forløbet af Småfolksvej. Vejen er ca. 3,9 km lang. For at undgå at vandet stuver op på den strækning, der hæves, vil der blive etableret en form for ”panfløjte” med rør under vejen, så vandet kan sive på tværs af vejen. Adspurgt om man vil bruge den eksisterende asfaltbelægning i vejkassen, og om man har taget højde for den fenolpåvirkning, der kan komme herfra, oplyste Andersen, at kommunen ikke har udarbejdet et detaljeret projekt endnu. Adspurgt om arbejdet vil kunne udføres i den våde periode, forklarede Andersen, at der som nævnt ikke er udarbejdet et detaljeret projekt endnu, men at dette forventes at kunne gennemføres.

Conny Brandt oplyste, at hun har foretaget en optælling af orkideer med videre. Der er en tæt bestand af orkideer på sydsiden af vejen og en mere spredt bestand i vejkanten mod nord. Disse søges bevaret efter en metode, som med held er blevet brugt i Tyskland. Kommunen er enig i, at vejudvidelsen alene berører Rømø Fredningen. Vejudvidelsen vil ikke berøre Rømø Vest Fredningen. Der vil blive stillet krav om, at de maskiner der skal bruges ikke må køre hen over vejkanten, så man sikrer, at orkideerne kan reddes. Der vil blive ført tilsyn i forbindelse med arbejdets udførelse. Kommunen har vurderet, at det kun er orkideerne, der vil blive påvirket i habitatområdet, og disse vil som nævnt blive søgt reddet.

Søren Eller og Werner Straadt oplyste, at der ikke er bemærkninger til projektet fra Danmarks Naturfredningsforening eller Friluftsrådet.

Margit Laub oplyste, at Fredningsnævnet finder, at sagen bør udsættes på udarbejdelse af et mere detaljeret projekt. Der er alene søgt om dispensation til en udvidelse og hævnning af vejen på en strækning på 600 m. Det er nu oplyst, at udvidelsen af vejen skal ske over en strækning på ca. 3,9 km. Der er behov for et mere præcist kort, der viser forløbet, herunder hvorvidt arbejderne vil berøre fredede områder. Der er endvidere behov for udarbejdelse af tegninger der viser, hvorledes opbygningen af vejen ønskes foretaget. Når det ønskede materiale er modtaget, vil sagen blive sendt i høring.

- - -

Tønder Kommune har herefter den 25. oktober 2018 fremsendt et mere detaljeret projekt, hvoraf fremgår:

”Vi kan oplyse, at projektet ”Vejhævning og udvidelse af Småfolksvej” kan deles op i to strækninger:

1. Strækning på ca. 600-640 m der både hæves og udvides

2. Strækning på ca. 3 km der kun udvides

1. Strækning der hæves og udvides:

- De vestligste 600-640 m af Småfolksvej hæves og udvides.
- Vejstrækningen hæves i gennemsnit 40-70 cm, men vil som min. blive hævet til kote 2.95 (DVR90)
- Vejstrækningen udvides med ca. 70 cm, således at der opnås en bredde på 5.5 m
- Vejudvidelsen sker udelukkende mod nord, og holdes inden for vejskel.
- Vejen hæves for at undgå, at vejen oversvømmes som det er tilfældet nu, og dermed sikre en øget fremkommelighed
- Vejen udvides for at øge trafikikkerheden for bløde trafikanter. Vejen udvides som sagt fra 4.8 m i dag til 5.5 m, dog indsnævres selve kørebanen til 3 m, og giver dermed mere plads til bløde trafikanter.
- Eksisterende belægning opbrydes og bortkøres
- Der etableres 3-5 gennemløb for at sikre vandets passage på tværs af hævnningen. Gennem løbene placeres i ca. niveau med eksisterende færdigvejskote. Dette for at sikre at der ikke sker unødigt afvanding af Lakolk Sø, samtidig med at vandet i ekstrem situationen kan strømme på tværs uden at oversvømme vejen. På denne måde opretholdes de eksisterende afvandingsforhold i området.

2. Strækning der udvides:

De resterende 3 km af Småfolksvej udvides i det tracé og niveau vejen har i dag.

- Vejstrækningen udvides med ca. 70 cm, således at der opnås en bredde på 5.5 m.
- Vejen udvides for at øge trafikikkerheden for bløde trafikanter. Vejen udvides som sagt fra 4.8 m i dag til 5.5 m, dog indsnævres selve kørebanen til 3 m, og giver dermed mere plads til bløde trafikanter.
- Vejen udvides som udgangspunkt mod nord på strækningen. Dog forventes det nødvendigt enten at udvide til begge sider eller udelukkende mod syd, på de østligste ca. 100-150 m ved tilslutning til Havnebyvej. Dette grundet placering af eksisterende pumpebrønde mm. langs vejen på nordsiden.
- Vejens afvandingsforhold ændres ikke, og der ledes fortsat til eksisterende grøfter og terræn.”

Fredningsnævnet har herefter ved mail af 5. november 2018 til Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt og Friluftsrådet Tønder sendt sagen i høring med kommunens specificerede projekt med høringsfrist den 26. november 2018.

DOF har i mail af 20. november 2018 oplyst, at de ikke har indvendinger mod projektet.

Fredningsnævnet har endvidere indhentet teknisk bistand fra Miljøstyrelsen, der i mail af 18. september 2018 blandt andet har skrevet:

” Det ansøgte er beliggende i Natura 2000-område nr. 89 (fuglebeskyttelsesområde nr. 65 og habitatområde nr. 78).

...

Det ansøgte vil efter Miljøstyrelsens vurdering ikke medføre en væsentlig negativ påvirkning af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag eller beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.”

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen. Som følge af beliggenheden skal betingelserne i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 tillige være opfyldt. Ifølge denne bestemmelse kan fredningsnævnet kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår af kendelsen, at det er formålet med fredningen, at bevare arealerne i deres daværende tilstand.

Den ansøgning, som Fredningsnævnet skal tage stilling til, skal derfor vurderes med udgangspunkt i, at fredningen er en status quo-fredning. På baggrund af den foretagne besigtigelse finder Fredningsnævnet at en dispensation til vejudvidelsen mv. ikke vil være i strid med fredningens formål. Det fremgår endvidere af kommunens oplysninger, at kommunen har vurderet, at det kun er orkideerne, der vil blive påvirket i habitatområdet, og disse vil som nævnt blive søgt reddet.

Fredningsnævnet har gennemgået fredningsgrænsen for Rømø Vest fredningen. Det er Fredningsnævnets vurdering, at projektet ikke berører denne fredning, idet Rømø Vest Fredningens sydlige grænser er fastsat således, at de ikke berører vejen og giver plads til en udvidelse som ønsket.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til det ansøgte på vilkår,

at kommunen fører tilsyn med arbejdets udførelse for at sikre, at dette sker på den mindst indgribende måde,

at orkideerne søges reddet,

at eventuel overskudsjord placeres udenfor det fredede område.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 20. december 2018


Margit G. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, cb1@toender.dk

Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;

Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, soren@eller.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk

Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk

Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet Tønder: sydvestjylland@friluftsradet.dk

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: syddjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

9. august 2024
FN SJS 34/2024

FN SJS 34/2024: Ansøgning fra Nationalpark Vadehavet om dispensation til slåning af klithede inden for fredningen af Rømø.

Fredningsnævnet har den 24. juni 2024 modtaget en ansøgning fra Tønder Kommune på vegne af Nationalpark Vadehavet om dispensation til slåning af klithede på fire mindre afgrænsede områder på henholdsvis matrikelnummer 446, Kongsmark, Rømø, og matrikelnummer 1395, Kongsmark Rømø, inden for fredningen af Rømø.

Fredningsnævnets formand har i medfør af bekendtgørelse om forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund

Af ansøgningen fremgår følgende:

”Nationalpark Vadehavet ansøger hermed på vegne af lodsejere om dispensation fra naturbeskyttelsesloven til et forsøg med slåning af klithede med fugtige lavninger ved Småfolksvej på Rømø.

Dette tiltag er et led i nationalparkens arbejde for at skaffe de bedst mulige vilkår for den på landsplan truede sommerfugleart, ensian-blåfugl. Det er én af de truede dyrearter i Vadehavet, som nationalparken har udvalgt som en fokusart.

Denne art kan kun yngle på steder, hvor blomsten klokke-ensian vokser, da den kun lægger sine æg på klokke-ensian. Denne blomsterart er vidt udbredt på Rømø, men det er ikke alle steder, hvor også den tilknyttede sommerfugl findes.

De foreløbige vurderinger af artens situation på Rømø tyder på, at afgræsning er en god måde til at vedligeholde de lave, lysåbne og fugtige hedemosestrøg mellem klithedene, hvor dens levested er. Men der er nogle steder, hvor afgræsning ikke umiddelbart er muligt, og her vil vi på forslag fra eksterne eksperter, konsulentfirmaet Butterfly Conservation, gerne lave nogle forsøg med slåning af nogle lange, smalle baner i

fugtige lavninger i klitheden. Det har andre steder vist sig, at klokke-ensian (og andre planter) vokser særligt godt frem efter slåning. Men det bør kun være i smalle baner som et 2-3 m bredt hjulspor, så de lidt højere kanter på siderne af sådanne baner skaber læ for vinden.

Der søges om at foretage maskinel slåning i ca. 2,5 m brede med slagleklipper på 4 særligt lave strækninger på arealet, nr. 1-4 på kort nedenfor.

Nr. 1: ca. 130 m nordsyd-gående gammelt hjulspor.

Nr. 2: ca. 40 m østvest-gående lavning.

Nr. 3: ca. 30 m østvest-gående lavning.

Nr. 4: ca. 50 m gennem åben rørskov, nordsyd-gående.



Der ansøges tilmed om at gentage slåningen regelmæssigt (for eksempel hver 3. eller 4. år), hvis det viser sig at være fornuftigt ud fra en naturplejesynsvinkel.

Redegørelse

Nationalpark Vadehavet har sendt en ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 da heden er registreret som beskyttet. Da arealet, som hedeplejeprojektet omfatter, også ligger inden for Rømø fredningen, søger Tønder Kommune dispensation hos Fredningsnævnet på vegne af Nationalpark Vadehavet.



Tønder Kommune har tidligere lavet en forespørgsel til Fredningsnævnet om plejetiltagene kræver dispensation, hvor Fredningsnævnet vurderede at projektet vil kræve en dispensation med begrundelsen, at det ansøgte plejeprojekt drejer sig om en anden form for pleje end ”... det hidtidige omfang...” som fremgår i kendelsen fra 1947.

Lodsejer af matr. 1395, Kongsmark, Rømø, Hendrikus A. Zwanenburg er bekendt med projektet og har givet tilladelse.

Natura 2000

Arealet ligger i Natura2000-område nr. 89, Vadehavet (N89).

H78: Vadehavet

Naturtypen ”Tør hede” (habitatnaturtype nr.: 6430) er på udpegningsgrundlaget for Habitatområdet. Det ansøgte hedeplejetiltag med slåning af 2,5 brede baner vil medføre at en lille del af naturtypen bliver inddraget og forstyrret. Dog er der tale om et mindre areal med begrænset påvirkning af området. Det, at der er mulighed for forbedring af ynglesteder for den sjældne sommerfugleart ensian-blåfugl og dermed områdets naturværdi, opvejer for den eventuelle negative effekt en forstyrrelse på arealet vil have. Samtidig opvejes de negative effekter, da tilgroning mindskes på arealet med slåning, hvilket kan medføre en forbedring af hedens tilstand.

F65: Rømø

Udpegningsgrundlaget for F65 udgøres af en række fugle, hvoraf nogle er tilknyttet heder. Dette gælder bl.a. for mosehornuglen. Det ansøgte projekt om slåning af hede vil medføre at et mindre areal vil blive inddraget og forstyrret. Da der er tale om så lille et areal, vurderes det at projektet ikke vil have negativ effekt på yngle- og raste-steder for bl.a. mosehornuglen.

Bilag IV-arter

Rømø huser bl.a. bilag IV arterne Markfirben og Strandtudse, Odder, Flagermus og Stor Vandsalamander.

Der er ikke registreret bilag IV-arter på arealet, som ønskes slået.

Der er sandsynlighed for at der findes Spidssnudet frø og markfirben i området. Disse arter vil, hvis de findes på arealet, muligvis forstyrres en smule i forbindelsen med slåning, men da projektet med slåning af hede omfatter et mindre areal, vurderes det til ikke at have væsentlig betydning for arten og dets levesteder.

Hvis heden gror til, er den ikke længere egnet levested for markfirben, da de har brug for lysåben natur. Det forhold, at der ved dispensation, vil ske slåning af et areal af heden og dermed mindske tilgroning, gør at projektet som helhed, vurderes ikke at påvirke markfirbenet negativt.

Da hedeplejeprojektet indebærer tiltag, som er naturforbedrende, vurderes projektet at have en positiv effekt på områdets naturværdi og bevaringseffekt.

Kommunens vurdering:

Projektet består af slåning af hede i 2,5 m brede baner på fire mindre forsøgsarealer, som har til formål at forbedre levevilkårene for den truede sommerfugleart, ensian-blåfugl.

Tønder kommune indstiller til, at dispensation kan imødekommes, da det på sigt vil bevare hedeområdet i bedre naturtilstand.”

Det omhandlede område er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947 (sag nr. 530/42 vedrørende fredninger på Rømø).

Af kendelsen fremgår blandt andet:

”På samtlige fornævnte områder forbydes, for så vidt undtagelse ikke er gjort, bebyggelse, beplantning, opdyrkning og – for de fugtige områder – gravning af nye grøfter, medens det findes betænkeligt at forbyde oprensning af bestående grøfter, hvorved bemærkes, at disse i stort omfang danner skel mellem lodderne, og at engene under areal III gennemskæres af en grøft, der optager og afleder saltvand og således betinger græsvæksten. Arealerne skal således bevares i deres nuværende naturlige tilstand, medens græsning og lynslagning kan finde sted i det hidtidige omfang.”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ved brev af 2. juli 2024 har fredningsnævnet anmodet Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slots- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Nationalpark Vadehavet og Naturstyrelsen om bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist til den 8. august 2024.

Dansk Ornitologisk Forening har i den forbindelse anført, at man anbefaler, at der meddeles dispensation til det ansøgte.

Der er ikke herudover modtaget bemærkninger.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 3, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Formålet med fredningen er at bevare området i dets naturlige tilstand.

Det fremgår desuden af Fredningsnævnet for Tønder Amts kendelse af 15. september 1943, at fredningsforslaget, som i sin tid blev indbragt for fredningsnævnet af Danmarks Naturfrednings Forening, var motiveret såvel ud fra landskabeligt-æstetiske synspunkter som naturvidenskabelige grunde, herunder øens dyre- og planteliv.

Da det ansøgte netop har til hensigt at tilgodese en sommerfugleart, som i forvejen findes på Rømø, og som tilmed er truet på landsplan, og idet det ansøgte skal ses som et alternativ til (af-) græsning, som i et vist omfang allerede er tilladt på det fredede område, finder fredningsnævnet, at der bør meddeles dispensation til det ansøgte.

Derfor, og idet fredningsnævnet i øvrigt lægger til grund, at det ansøgte ikke i væsentlig grad vil kunne påvirke udpegede Natura 2000-områder eller registrerede bilag IV-arter negativt, meddeler fredningsnævnet dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevnenes-hus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg den 9. august 2024

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, emgmi@toender.dk

Miljøstyrelsen, mst@mst.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

Museum Sønderjylland, planer@msj.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk

Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk

Friluftsrådet Centralt, fr@friluftsraadet.dk

Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftsraadet.dk, Werner.sydvestjylland@friluftsraadet.dk

Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk

Vadehavet postkasse, vad@nst.dk